

HONDERD JAAR LATER

Een toneelstuk rond de eeuwwisseling

Door Frans Busschots

HONDERD JAAR LATER

Door Frans Busschots

Personages: 7 heren, 5 dames, 2 jongens, 2 meisjes + figuratie.
of 6 heren, 6 dames, 2 jongens, 2 meisjes + figuratie.

Algemeen

Dit toneelwerk bestaat uit twee delen. Het eerste deel speelt zich af in 1920, het tweede in 2020. Men kan opteren om het deel 1920 voor de pauze te spelen en het andere deel na de pauze. Hier in deze brochure is geopteerd om beide verhalen door elkaar te weven. Pauze bijvoorbeeld na scène 15: de trouwfeest. Dit omdat de personages Jan en Maria, Jo en Kat door dezelfde personen wordt gespeeld.

Beide delen behandelen dezelfde onderwerpen. In beide delen spelen dezelfde acteurs dezelfde rollen. (Kan ook anders georganiseerd worden.)

“Honderd Jaar Later” doet ook denken aan de eeuwwisseling.

De rode draad doorheen het verhaal is de premissie “Liefde overwint altijd”.

Liefde in 1920 en liefde in 2020. Er zal altijd plaats blijven voor echte liefde. Wij geloven er in!

Voorafgaand op iedere scène of voor bepaalde scènes kan men met enkele dia's de sfeer creëren. Voor de scènes uit het deel 1920 kan men terugblikken met oude foto's, landschappen, dorpspleinen, belangrijke personen van vroeger. Voor de scènes uit het deel 2020 kan men hedendaagse beelden gebruiken en bepaalde toekomstige perspectieven aan bod laten komen.

Enkele dia's per scène volstaan. Vooral de sfeerschepping en het contrast tussen vroeger en nu is belangrijk.

Zo kan men bijvoorbeeld in het gedeelte 2020 één dia tonen uit lang vervlogen tijden en in overvlooiing naar het heden overschakelen.

Passende muziek kan hier belangrijk zijn. Muziek kan ook de link leggen tussen twee scènes.

Decor

Met een draaiend decorelement of met enkele eenvoudige rekwisieten kan men vlug van scène wisselen. Ook met de inrichting van meerdere speelvlakken kan men tot een goed resultaat komen. Vooral de continuïteit van het spel is belangrijk.

Personages

DEEL 1: 1920

7 Heren, 5 Dames, 2 Jongens, 2 Meisjes, + figuratie.

Of:

6 Heren, 6 Dames, 2 Jongens, 2 Meisjes, + figuratie.

De accordeonspeler kan eventueel een van de kleine rolletjes spelen.

De leeftijden zijn eventueel aan te passen.

Louis, de blinde ex-soldaat, 30 jaar.

Jan, de zoon van Louis, 20 jaar.

Jeroem, de herenboer, 35 jaar.

Herman, de zoon van de herenboer, 22 jaar.

De knecht van de herenboer, 30 jaar.

Pastoor, die ook de rol van pater speelt, 40 jaar.

Lucas, de “profeet”, (man of vrouw), 40 jaar.

Elisabeth, de vrouw van Louis, 30 jaar.

Maria, de dochter van de herenboer, 20 jaar.

Nathalie, de vrouw van de herenboer, 33 jaar.

2 vroedvrouwen, waarvan er een de rol van de zuster kan spelen, 30 jaar.

Jongen, 12 jaar.

Jan, de zoon van Elisabeth, 12 jaar.

Meisje, 12 jaar.

Maria, de dochter van de herenboer, 12 jaar.

Een accordeonspeler (man/vrouw, kan ook een van de spelers van een kleine rol zijn.)

Figuratie.

Personages deel 2: 2020

An, de vrouw van Tony, 30 jaar

Tony, de man van An, 30 jaar. Gehandicapt, verplaatst zich met krukken.

Aimé, 30 jaar

Carol, de vrouw van Aimé, 30 jaar

Johannes, 30/40 jaar, zwerver

Vroedvrouw 1 en 2

Man/ leraar

Kat, 12 jaar

Jo, 12 jaar

Kat, 20 jaar

Jo, 20 jaar

Figuratie.

HONDERD JAAR LATER

Scène 1. INTRODUCTIE

1920.

Personen: Elisabeth, Louis, Nathalie, Jeroem.

Decor: een bankje aan een wandelweg aan de rand van het bos.

Elisabeth is hoogzwanger en zit op een bank met wat naaigerief (zijde jardin). Louis, haar man, staat achter haar, handen op haar schouders.

Elisabeth Ik voel me zo moe, Louis.

Louis Ik ook. Ik voel me altijd moe. Soms zelfs moedeloos.

Elisabeth Dat mag niet. Jij mag de moed niet laten zakken. Wat zou ik zonder jou gaan beginnen? Jij bent mijn steun, zeker nu.

Louis Jij bent een sterke vrouw, Elisabeth. Een sterke vrouw. Wat was ik zonder jou? Ik kwam terug thuis, als een wrak. Als een mens die een belangrijk deel van zijn mens zijn verloren heeft. Wat had ik zonder jouw moeten beginnen? De duisternis kan nog donkerder zijn dan zwart. Door jou heb ik het gevoel dat er steeds een lichte schijn, een straaltje licht, doorheen de duisternis schijnt. Jij bent het licht in mijn leven.

Elisabeth Niet overdrijven, Louis Janssens. Ik wist dat jij een ideale echtgenoot voor mij zou zijn. Daarom ben ik met je getrouwd. Niet om je te plezieren of uit medelijden.

Louis Toch denk ik soms dat je met mij trouwde uit medelijden en om een gemaakte belofte na te komen.

Elisabeth Louis Janssens! Pas op! Je maakt me nog eens héél kwaad. Praat daarover nooit meer! Hoor je? Ik heb helemaal geen medelijden met jou. Ik heb je lief. Ik hou van jou. En daarmee uit!

Louis Maar wat heb je aan een man als ik? Ik kan niet werken. Zelfs alleen eten is niet mogelijk. Ik mors meer dan ik in mijn mond steek.

Elisabeth Heb ik je daar ooit iets van gezegd? Heb ik je ooit een opmerking gemaakt. Daarbij: jij schilt beter aardappelen als ik!

Louis Dat heb ik bij het leger geleerd. En kleding verstellen ook.

Elisabeth Zie je wel! Je moet meer in jezelf geloven, Louis Janssens!

Louis Ik kon nog veel meer. Vroeger. Voor dat ...

Elisabeth Zwijg! Ik wil er niets meer over horen. Wat moet ons kindje wel van jou denken? Vind jij het normaal dat wij hier ruziemaken terwijl ons kindje alles hoort? Leg je hand eens op mijn buik. Voel je iets?

Louis Neen.

Elisabeth Zachtjes duwen terwijl je met je hand over mijn buik wrijft. Wat voel je nu?

Louis Een diepe put.

Elisabeth Dat is mijn zoutvatje (navelputje). Hoger, iets hoger.

Louis Het wordt een jongetje.

Elisabeth Een meisje!

Louis Een jongen. Een voetballer! Een soldaat, om weerwraak te nemen.

Elisabeth Louis! Dat is voorbij! Als ons kindje maar gezond is.

Louis Dan kan het later bij de een of andere herenboer gaan werken.

Elisabeth Neen, Louis. Ons kindje moet studeren. Oom Jan is pastoor, ergens in de Kempen, en die zal ons kindje wel op weg helpen. Dokter moet het worden. Om de mensen te helpen.

Louis Maar schatje toch. Je droomt en de zon schijnt nog! We zullen ons kindje leren werken. Graag werken. Wie werkt is zijn kost waard. Studeren? Blijf bij onze stand! Als het dak niet lekt en de soep is lekker dan hebben wij hier de hemel op aarde!

Elisabeth Je moet blijven dromen in deze wereld. Dromen van wat misschien nooit waar wordt. Ons kindje moet studeren! Ik heb bij oom Jan op de schoot gezeten. Toen ik klein was. Hij zal ons wel helpen.

Louis Je zult me alles vertellen? De kleur van de oogjes? Of het veel haar heeft?

Elisabeth Alles zal ik je vertellen. Jij bent mijn lieve man!

(Louis gaat naast Elisabeth zitten en neemt haar handen vast, zoent haar handen en kijkt dan voor zich uit.)

(De herenboer, Jeroem, en zijn vrouw, die ook hoogzwanger is, komen op (zijde cour) en blijven staan.)

Jeroem (wijst naar Elisabeth) Is dat je naaister niet? En die man, is dat die blinde niet?

Nathalie Elisabeth, ja.

Jeroem Is zij ook...

Nathalie Ja. Wist je dat niet?

Jeroem Wat? Neen! Ik kijk naar geen andere vrouwen.

Nathalie Ook niet naar de meiden?

Jeroem Alleen naar hun handen. Of ze wel hard genoeg werken. Daar betaal ik ze tenslotte voor! Ik wist niet dat een blinde ook...

Nathalie ... ook wat?

Jeroem Hoe moet ik dat nu zeggen. Ook kinderen kon maken, bedoel ik.

Nathalie En waar heb jij dat dan geleerd?

Jeroem Ik denk dat ik dat altijd kon heb. Mijn vader kon dat ook.

Nathalie Waarom zou Louis dat dan niet kunnen? Hij heeft jaren gevochten voor onze vrijheid. Bijna was hij dood. En jij durft...

Jeroem Vrouwtje! Jij wilde wandelen. Moet het nu echt dat we ruzie maken?

Nathalie Jij moet leren respect te hebben voor gewone mensen. En zeker voor mensen aan wie jij wat verschuldigd bent. De centen van jouw vader hebben je vrijgekocht. Jammer. Anders had je ook geweten wat de oorlog voor simpele mensen betekende.

Jeroem Vrouwtje!

Nathalie Laat maar! (stapt verder tot in de buurt van de bank waarom Louis en Elisabeth zitten. Kijkt naar het naaiwerk.) Voor het kindje...

Elisabeth Neen. Voor de vrouw van de bakker.

Nathalie Een kleed?

Elisabeth Een rok.

Nathalie Mooie stof.

Elisabeth Wat dik. Naait niet zo goed. Wel stevig.

Nathalie Het zal mooi worden. En het kindje? Voor wanneer?

Elisabeth (lacht) Mijn vader zei altijd: kinderen worden geboren net als appels. Die vallen van de boom als ze rijp zijn. Kinderen worden geboren als de tijd daar is.

(Gedurende dit gesprek kijkt Jeroem onverschillig rond tot zijn ogen naar Louis kijken. Waarschijnlijk heeft hij nog nooit zo dicht tegen Louis gestaan. In het besef dat Louis hem niet kan zien, durft Jeroem meer en meer naar Louis kijken. Louis zelf keek altijd naar zijn vrouw en de vrouw van de herenboer. Tijdens het slot van het gesprek kijkt hij ook in de richting van Jeroem of toch bijna in zijn richting. Wanneer Louis in de richting van Jeroem kijkt, wendt Jeroem zich af.)

Nathalie Het wordt een jongen?

Elisabeth Een meisje, hoop ik. En jij?

Nathalie Ik droom van een meisje. Maar mijn man...

Jeroem Je moet aan de doening denken. Wij zijn een oud boerengeslacht. Van vader...

Nathalie ...op zoon. Er is echter meer. En waarom zou een meisje...

Jeroem Kom, we gaan verder. Ik moet nog naar de Broekweide.

Nathalie (tot Elisabeth) Ik heb nog een mooi stofje liggen.

Elisabeth Je mag op mij rekenen. Louis zorgt dan wel voor ons kindje.

Nathalie Bedankt! (volgt Jeroem die al enkele stappen verder gegaan was. Hij wacht haar op.)

Jeroem Je hoeft helemaal niet te bedanken. Je bent veel te vriendelijk. Wie je betaalt is ondergeschikt. Er zijn naaisters genoeg.

Nathalie Maar geen enkele zoals Elisabeth. Je zegt toch zelf dat ik er mooi uitzie telkens ik een nieuw kleedje heb laten maken.

Jeroem Het is de kleur van de stof die ik mooi vind.

(Jeroem en Nathalie samen langzaam af, terwijl de boer rondkijkt. Louis kijkt Jeroem na. Elisabeth kijkt voor zich uit, dromerig.)

Scène 2. DE PROFEET 1920

Personen: Lucas, Elisabeth, Louis.

Decor: bankje aan wandelweg. (Zie scène 1.)

(Louis zet zich naast Elisabeth en houdt haar hand vast. Lucas, "de profeet" met wandelstok op. Kijkt naar het koppeltje. Elisabeth neuriet een kinderliedje. Lucas zingt het kinderliedje met gedempte stem en maakt enkele danspasjes.)

Lucas (zingt) Wie zal er ons kindje...kleine, kleine (of om het even welk ander kinderlied dat liefde uitstraalt.)

(Louis zingt kinderliedje mee, héél zachtjes. Liefdevol tafereel.)

Lucas (stopt plots met zingen) Liefde, liefde alleen maakt het leven mooi. Zachtjes, zachtjes, héél zachtjes komt het kindje op een morgen kijken. Het draait zijn hoofdje langzaam en kijkt naar de wereld, terwijl zijn teder lichaampje nog in de moederschoot zit. “Wereld, wereld, wat ben je mooi”, zal het dan zeggen. En dan ziet het de bezorgde vader en de moeder die weent van geluk en ook een beetje van de pijn van de geboorte en dan begint het te schreien dat horen en zien vergaan. (Korte pauze. Dan lachend.) Zover is het nog niet. Ik weet het. Maar het komt. Héél vlug.

Elisabeth Ik ben blij dat ik je zie. Jij brengt ook altijd vreugde mee.

Lucas Ik verkoop dat. In pakjes van een halve kilo. Geheel gratis. Ik ben professor in de lachkunst. Ik leer de mensen lachen. Ik doe ze de oorlog vergeten. Mensen moeten leren lachen en dromen. Er is zoveel dat plezant is, meer dan ... Gisteren is voorbij, morgen komt er aan. De welvaart komt er aan. Er is geen weg terug. Hoe gaat het met het kindje?

Elisabeth Voetbal. Het speelt voetbal. (lacht) Al drie goals gemaakt vandaag.

Lucas En wat zegt de arbiter?

Elisabeth De arbiter?

Lucas Louis!

Elisabeth Hij is de kluts kwijt. Hij is bang dat mijn buikje te dik wordt. Hij vraagt altijd maar of het geen pijn doet.

Lucas Je hebt de liefste man die ik ken. Alleen jammer...

Louis Laat maar, Lucas. Laat maar.

Lucas Ik wilde je niet kwetsen.

Louis Jullie denken allemaal dat een blinde niet ziet. Fout. Ik heb vroeger veel kindjes gezien. In gedachten zie ik al die kindjes terug voor mijn ogen. Ik weet al hoe ons kindje er zal uitzien. Mooi, lief, met lachende oogjes. En later zal het mij alles vertellen. Mijn zoontje zal mij vertellen hoe de wereld er uitziet.

Lucas En als het een meisje is? Ik denk dat het een meisje wordt.

Elisabeth Ja?

Lucas De ronding van je buikje. De vorm. Je draagt hoog.

Louis Er zit te veel beweging in. Meisjes bewegen niet zo veel.

Lucas Vroeger was dat zo. We gaan naar een tijd waarin er tussen jongens en meisjes geen verschil meer zal zijn. Meisjes zullen ook roken en snel met een fiets rijden. En gaan werken in fabrieken en er de baas spelen. Dat is de vooruitgang. Meisjes zullen ook Frans kunnen spreken en schoon schrijven. In het jaar 2000 zullen zij de baas spelen over de mannen. Mannen zullen dan de was moeten doen en de strijk. Eten klaarmaken wordt een mannenwerk. De vrouwen zullen dan in de tuin genieten van de zon. Lekker bruin branden. Het schijnt dat er nu al vrouwen zijn die een zomers kleurtje hebben en de baas spelen over hun man. Kinderen kopen wordt misschien nog een mannenzaak.

Elisabeth Je gaat wat vlug, Lucas. Het is nu niet omdat de mensen zeggen dat jij een soort profeet bent dat je alles zo maar kunt verkopen. Ik wil heel mijn leven een gewone vrouw zijn. Alles doen wat mijn man graag heeft. Hem vertroetelen en verwennen. Als je als vrouw van je man houdt, dan verloochen je de natuur niet.

Lucas Het is de evolutie. De vooruitgang. Er is geen terugweg mogelijk. Sommige vrouwen zitten al een hele dag voor de spiegel. Een poedertje hier, een pommadeke daar en wat kleurpotloden. Zelfs de nagels van hun voeten verven ze nu.

Louis Dat zal licht geven zeker!

Elisabeth En kunnen die soep koken?

Lucas Dat is mannenwerk. Je brengt wat water aan de koop, een beentje erin en...

Elisabeth Mijn man kookt al jaren en helpt bij alles in het huishouden. Zelfs naaien kan hij. Mannen kunnen zoveel als vrouwen. Zij zijn niet mismaakt geboren.

Lucas De vooruitgang.

Elisabeth Neen, liefde.

Lucas Vermageren is ook in de mode. Smalle heupen en vooruitstekende borsten. En kauwgom van de Amerikanen.

Elisabeth Net geiten die het gras niet groen genoeg vinden.

Louis En wat is er nog meer aan nieuws?

Lucas Pas op: al wat ik vertel komt niet in de kranten.

Louis Je voelt dat allemaal zo maar aan. En je gelooft er in. Een soort van leugens dus?

Lucas Wat in de kranten staat is soms ook serieus gelogen. Ik hoor wat in de radio en de chauffeur van de senator vertelt soms ook wat. Maar ik voel dat allemaal aan. Er is geen tijd terug. Ze gaan overal de wegen verbreden: voor de automobiel. Maar de boeren zijn er tegen.

Louis De boeren?

Lucas Het karspoor naast de kasseiweg wordt mee gebruikt voor de automobiel. Alle putten worden toegedaan met een zwart goedje, een soort pek.

Louis Die putten toedoen is een goede zaak. Soms val ik in zo een put.

Lucas Ze gaan ook nieuwe wegen maken. Van beton. Van hier tot aan de zee. Naar Frankrijk ook. Tot in de Limburg. Maar de wegen naar Duitsland gaan ze afspannen met “pinnekensdraad”. Want die komen zeker nog terug. En zo gemakkelijk moeten wij dat voor hun nu ook niet maken.

Elisabeth Het zijn ook maar mensen. Het zijn de “dikke koppen” die men moet straffen.

Louis Ik heb ook Duitsers, in de andere loopgracht, op hun moeder horen roepen. Het waren ook maar sukkelaars. Zij vochten voor het plezier en de centen van de rijken. Wij vochten omdat onze rijken centen hadden en geen goesting. Hun leven was te goed voor kanonnenvlees.

Lucas Pinnekensdraad is wel een goed gedacht, vind ik. En de was zal niet meer moeten gebeuren met een geribde zinkenplaat: er komen wasmachines met een draaijer. In de stad heeft men al machines met een elektrische motor. En in de stad hangt er hier en daar al elektrisch licht en op andere plaatsen gaslicht. Het zal erg worden.

Louis Erg?

Lucas Natuurlijk. De koppeltjes.

Louis De koppeltjes?

Lucas Waar moeten die dan gaan vrijen? Zo een beetje donkerte is toch het minimum, vind ik.

Louis In de automobiels moet dat dan toch ook kunnen. Om te vrijen heb je toch niet veel plaats nodig.

Elisabeth Wij zijn met dit bankje al best tevreden. Maar we worden soms gestoord.

Lucas Oh! Zo net na het eten is toch niet ideaal.

Elisabeth Wij sparen zo een etentje uit.

Lucas Voor het kindje. Voor het kleine meisje.

Louis Het wordt een zoon. Een echte voetballer. Hij moet later dokter worden. Om de arme mensen te helpen.

Lucas Blijven dromen, beste mensen. Blijven dromen. Of het nu een jongen of een meisje is, maakt toch niet veel uit.

Elisabeth Als het maar gezond is en papa kan zeggen.

Lucas Ik stap maar eens op. En nog veel succes.

Elisabeth Mag ik je wat vragen?

Lucas Natuurlijk

Elisabeth Als je straks terugkomt wil je dan een andere weg nemen?

Lucas Een andere weg? Heb ik misschien iets miszegd? Excuseer me dan alstublieft.

Elisabeth Neen, Lucas. Neen, beste man. Ik hoor je graag praten. Jij bent een verstandige kerel. Ofwel moeten we een boterham gaan eten ofwel moeten we een beetje gaan vrijen. En wie wordt daarin graag gestoord?

Lucas O, dat! Ik kan dat graag afzien. Tot ziens! (al zingend zijn kinderliedje van het begin van deze scène, af)

Louis Meende je dat écht?

Elisabeth Aan jou de eer! (Steekt haar hoofd vooruit, om te zoenen.)

(Louis zoent langzaam zijn vrouwtje.)

Scène 3. DE ZEGENING VAN DE OOGST 1920

Personen: Pastoor, Jeroem, figuratie.

Decor: wegje tussen de velden, kan ook decor van scène 1 en 2 zijn.

Een groep gelovigen zingt een religieus lied. Je hoort duidelijk dat dit een processiegezing is. Voorzang door de pastoor, antwoorden door de groep gelovigen. Een misdienaar met groot kruis stapt voorop, gevolgd door een misdienaar met bel. Dan de pastoor met kwispel en wijwater. Na de pastoor met enkele meters tussenruimte: Jeroem. Vele meters later komt zijn knecht. Na het gezang stopt de pastoor en zegent met zijn kwispel de oogst. In alle richtingen. Ze zingen verder en wanneer het zingen ophoudt geeft de herenboer geld aan de pastoor. Die knikt en steekt zonder meer de centen weg. De stoet met eventueel enkele figuranten sluit de processie af. Ook andere spelers kunnen hieraan meedoen. Zo kan Louis ook met de processie meegaan. Wanneer de laatste figurant het podium verlaten heeft langzaam licht uit.)

Scène 4. DE GEBOORTE

1920

Personen: vroedvrouw 1 en 2, Louis, Jeroem.

Decor: kant jardin en kant cour, op ongeveer 1 meter van de voorzijde van het podium staat een paravent, haast ondoorzichtbaar. Daarachter zit, kant jardin Elisabeth, kant cour Nathalie. Zij kunnen best op een stoel zitten; voor het publiek liggen zij in een bed en is de geboorte van hun kind nakend. Op een tafeltje staat een kom met dampend water en doeken met telkens een vroedvrouw in de buurt. De beide tafeltjes staan naar de binnenzijde van het podium, ongeveer ter hoogte van de paravent. Er staat ook telkens een stoel in de buurt waarop de vader kan gaan zitten om van de emoties te bekomen. Bijna alle handelingen gebeuren gelijktijdig. Het standenverschil moet opvallen.)

(De herenboer zit in een makkelijke zetel, rookt een sigaar en drinkt van een glaasje drank, de fles staat in de buurt. Louis zit op een eenvoudige stoel en drinkt van een tas koffie. De koffiepote staat in de buurt.)

Vroedvrouw 1 (Komt van achter het scherm, tot Louis) Het zal zo gaan gebeuren.

Louis Doet het veel pijn?

Vr. 1 Pijn? Véél pijn. Kinderen worden geboren in pijn en met veel tranen.

Louis Kan ik dan niet helpen? Mijn vrouwtje is zo lief. Zo heb ik het niet bedoeld.

Vr.1 Jij hebt er je pleziertje aan gehad en je vrouwtje de pijn.

Louis Kan ik niet helpen?

Vr.1 (Neemt de tas uit Louis' hand en drinkt er van.) Zorg dat er altijd koffie is. En bid maar wat. En vooral loop me niet voor de voeten. Wat moest het ook weer zijn?

Louis Wat bedoel je?

Vr.1 Een jongen of een meisje. Nu kan je nog kiezen.

Louis Elisabeth had graag een meisje.

Vr. 1 En jij een jongen. Ik ken dat. Wat moet het nu worden? Straks kan je niet meer kiezen.

Louis Een meisje doet minder pijn, heb ik gehoord.

Vr.1 Drink jij altijd zwarte koffie? Zonder iets er in?

Louis Zonder iets er in.

Vr.1 Een scheut van het een of ander goedje dat naar alcohol smaakt is normaal. Het is voor mij werkendag! Blijf niet te lang weg.

(Louis af. Vr.1 naar Elisabeth.)

(Jeroem zit in zijn zetel en geniet van zijn drankje. Vroedvrouw 2 komt van achter het doek.)

Vr.2 Het zal zo gaan gebeuren.

Jeroem Dat wordt tijd. Ik heb nog veel werk te doen.

Vr.2 Voordat jouw sigaar op is, is het gebeurd. Wat wenste je vrouw?

Jeroem Een jongen moet het worden. Een flinke knaap die later de doening kan overnemen.

Vr.2 Je vrouwtje wilde een meisje, vermoed ik?

Jeroem Dat heeft ze nooit gezegd.

Vr.2 Ze durfde je niet tegenspreken. Zo gaat dat. De mannen hebben het pleziertje en de vrouwen de pijn. Maar ze hebben geen inspraak. Het MOET een jongen worden. We zullen zien. En blaas die rook in een andere richting. (Terug achter het doek.)

(Louis terug op met fles. Vr.1 komt van achter het doek en bekijkt de fles.)

Vr.1 (Ruikt aan de fles.) Javel. Net javel. Goed om de voeten te wassen. (Drinkt van de fles.) Javel. Javel van voor de oorlog. (Doet scheut in de tas, Louis doet er wat koffie bij. Vr.1 drinkt tas in een teug leeg.) Het zal allemaal wel meevallen. (Terug achter doek.) Heb je al gebeden?

Louis Nog geen tijd gehad. Ik ben te zenuwachtig om te bidden.

Vr.1 Vloek dan eerst maar. Maar nadien bidden.

Jeroem (Tot vroedvrouw 2.) Wat doe je daar altijd achter dat doek? Hoelang duurt het nog? Ik word er zenuwachtig van.

Vr.2 De geboorte van een kindje is een wonder. Wonderen duren nu eenmaal lang.

(Beide vroedvrouwen zijn nu achter het doek. Geluiden van de vrouwen die barende zijn. Zachte geluiden van Elisabeth, luider van Nathalie. De herenboer drinkt regelmatig van zijn fles en is zeer zenuwachtig, Louis kijkt voor zich uit. Plots luider geluid. De vroedvrouwen die de geboorte stimuleren met korte zinnenetjes als: "Duw maar. Ja nog een beetje. Niet flauw doen. Vooruit nog een beetje. Het is er bijna..." Hier moet verbaal een climax opgebouwd worden. Dan een korte stilte en dan de twee kinderen die gelijktijdig schreeuwen. Elisabeth weent van geluk. Nathalie maakt nog enkele geluiden van pijn.)

Vr. 1 Ik zal het kindje eerst even aan je man laten zien. Rust maar even. Je kindje komt zo meteen terug.

Elisabeth Is het een gezond kindje?

Vr.1 Als ze zo blèren dan zijn ze gezond.

Nathalie Het blèrt zo hard.

Vr.2 Dan is het gezond. Ik toon het kindje even aan de vader.

(Beide vroedvrouwen komen nu gelijktijdig met het wenende kindje naar de respectievelijke vader. Eerst blijven ze even staan en kijken naar de vader.)

Louis (Wil opstaan.)

Vr.1 Blijf maar zitten, Louis. (Geeft kindje aan Louis, die het onhandig aanpakt. Wegens zijn gebrek moet hij het kindje betasten. Het kindje blijft wenen. Dan, wanneer Louis het kindje streelt, wordt het meteen stil.)

Vr.2 (Toont kindje aan Jeroem.) Een vriendelijk baasje.

Jeroem (Blij.) Een jongen? Natuurlijk!

Vr. 2 Ik denk ... een meisje.

Jeroem (Wil het kindje aanpakken, maar aarzelt even.) Een meisje. Een meisje?

Vr.2 Een schoon kindje.

Jeroem (Houdt het kindje maar even vast en geeft het dan terug aan Vr.2.) Geef het maar terug aan de moeder.

Vr.2 (Neemt kindje terug aan) Het is een schoon kindje. (Met kindje terug achter het doek.)

(Jeroem kijkt recht voor zich uit. Hij is ontgoocheld.)

Louis Een meisje?

Vr.1 Een jongen. Een flinke knaap.

Louis En wat zegt Elisabeth er van ? Zij droomde van een meisje...

Vr.1 Zij zal best tevreden zijn. Zo een flinke zoon. (Neemt kindje van Louis over de draagt het terug naar de moeder. Komt terug op. Drinkt eerst de tas leeg en doet er dan een flinke scheut "Javel" in en drinkt in een teug uit. Terug naar Elisabeth.)

(Vr.2 gekleed om naar huis te gaan naar Jeroem toe.)

Jeroem Ik moet je nog betalen. (Haalt geld uit portemonnee en betaalt.)

Vr. 2 Ik kom straks nog wel even langs. En nogmaals: gefeliciteerd met het kindje!
(Af.)

(Ook Vr.1 staat klaar om weg te gaan.)

Louis Je hebt dat fantastisch gedaan. Ik had erger verwacht.

Vr.1 Neem dat nooit te letterlijk op. Ik zwanste maar. Waren er geen mannen dan waren er geen kinderen. Gefeliciteerd: je hebt een schoon kindje helpen maken. Je moet de moeder maar een dikke zoen geven: zij heeft dat goed gedaan.

Louis Ik moet je nog betalen.

Vr.1 En daar moet je echt geld voor hebben. Je zult niet zoveel bij de hand hebben, veronderstel ik.

Louis Neen... een ogenblikje. (Wil rechtstaan om geld te gaan halen.)

Vr.1 Laat maar. Jij kunt me niet genoeg betalen.

Louis Ik zal wel...en ik breng je een zak aardappelen...

Vr. 1 Louis, ik lachte maar. Jij hoeft helemaal niets te betalen.

Louis Men zei mij dat jij niet goedkoop was. Maar ik wilde dat jij de geboorte regelde omdat men zoveel goeds van je vertelde. Ik wilde voor Elisabeth de beste. En voor ons kindje.

Vr.1 Jij hebt zoveel voor ons gedaan en geleden: wij kunnen je nooit meer terugbetalen.

Louis Ik zal...

Vr. 1 (Gaat weg, draait zich om.) Elisabeth moet maar een rok voor me naaien. Maar ik moet eerst nog wat vermageren. Ik laat wel iets weten! (Af.)

Jeroem (Peinzend.) Een meisje? Daar had ik nu helemaal niet aan gedacht. Een meisje? Een goede partij zou hier natuurlijk de redding kunnen brengen. Een goede partij. (Af, naar kindje toe.)

Louis (Op met kindje in de armen. Streelt kindje. Hij is echt gelukkig. Op de achtergrond horen wij het liedje dat men in scène twee zingt. Gezang eerst zacht dan aanzwellend tot doek toegaat.)

Scène 5. DE KERMIS 1920

Personen: Jan (12 jaar), Maria (12 jaar), verliefd koppeltje.

Decor: deze scène kan zich afspelen in het voorste gedeelte van het podium, in het achterste gedeelte kan men dan al 2 schoolbanken klaarzetten.)

(Kermisgeluiden, meerdere muziekjes door elkaar, soms het ene melodietje luider dan het andere, muziek die aanzwelt en overstemd wordt. Twee kinderen blazen zeepbelletjes in gezicht van verliefd koppeltje. Kinderen met speelgoed, snoepgoed... volwassenen paraderen over het podium. Een bejaard koppel met een grote hond achter zich. Een bejaard koppel dat door een klein hondje wordt voortgetrokken. Kleine Jan- de zoon van Louis en Elisabeth- 7 of 12 jaar oud trekt een hondje van hout gemaakt achter zich aan, imiteert het koppeltje en blaast zeepbelletjes. Zo komt er een grote zeepbel in het gezicht van Maria, de dochter van de herenboer Jeroem.)

Maria Wie denk jij wel dat je bent. Onbeschofterik!

Jan Mooie zeepbelletjes, niet? Ze kunnen de hele wereld rondvliegen. Als ze niet tegen iemands gezicht vliegen. De hele wereld rond. En overal zien ze mensen.

Maria En onbeschofte kinderen.

Jan Die zeepbelletjes vinden dat vast niet leuk. Zo maar stom tegen iemands gezicht vliegen. Pech, gewoon pech!

Maria Onbeschoft. Het was net alsof er een steen tegen mijn gezicht geworpen werd. Een harde knal en dan die pijn.

Jan Doet het nu nog pijn?

Maria (Knikt.) Heel erg.

Jan Je zult er deze nacht niet van kunnen slapen.

Maria Neen.

Jan Wat een flauwe doos ben jij!

Maria Jij bent onbeschoft.

Jan Dat heb jij al meermaals gezegd. Ik ben niet onbeschoft. Ik ben gezond. Jij bent ziek. Je zult deze nacht niet kunnen slapen, koorts hebben, nare dromen hebben, van één zeepbelletje. Jouw vader is zeker een armoezaaier. Een landloper.

Maria Mijn vader is mijnheer Jeroem.

Jan Ik ken alleen maar een meneer en dat is meneer pastoor. Meneer Jeroem? Wat doet die, wat kan die?

Maria “Den herenboer” zoals de mensen zeggen.

Jan Den herenboer? Bij den gierigaard, zoals de mensen zeggen. Die vervallen boerderij met een gracht stinkend water. En die zwarte varkens die bijna geen eten krijgen. Is dat jouw vader? Is dat meneer Jeroem? Merci!

Maria Jij bent jaloers.

Jan Mijn vader heeft de Duits tegengehouden. Bijna waren alle Duitsers verzopen. Ik ben fier op mijn vader.

Maria Die... is dat jouw vader? Hij had beter de Duitsers gerust gelaten, dan had hij nu nog gezien wat hij zegt.

Jan Hij heeft gevochten voor de vrijheid van rijke luizen zoals jouw vader. Mijn vader is een held. Dat zegt iedereen. Alle serieuze mensen zeggen dat. Hij heeft vele medailles gekregen. Omdat hij een held is.

Maria Mijn papa heeft ook medailles. Veel medailles.

Jan Omdat hij een dikke kont heeft?

Maria Gewonnen met de stieren. En de varkens. En zijn foto staat regelmatig in de kranten. En hij zal nog burgemeester worden. Hij is nu al baas over de wegen van het dorp.

Jan Baas over de putten in de wegen waar mijn vader altijd in valt.

Maria Ik kan het toch niet verhelpen dat jouw vader niet ziet waar hij gaat.

Jan Maak dat je wegkomt of ik blaas je nog een zeepbel tegen je gezicht. Of ik laat mijn hond blaffen. Die rijke luizen denken altijd dat ze wat meer mogen dan gewoon volk.

Maria Als het nog eens oorlog wordt dan moet je bij ons niet meer zijn om een kilootje aardappelen.

Jan Wij hebben zelf aardappelen en zonder waterscheuten! Kom, Wufke, bijt in haar benen. (Sleurt hond naar Maria toe, die bang wegloopt.)

Maria Armoezaaiers! (Af.)

Jan Kom, Wufke! Wij zijn met weinig tevreden. En gelukkig. Kom, Wufke, blaf nog eens tegen die rijke luizen! (Bootst geluid van blaffende hond na. Loopt af in de richting waar Maria in verdween.)

Scène 6. DE CATHECHISMUSLES IN DE KERK 1920

Personen: Jan (12 jaar), Maria (12 jaar), jongen en meisje (12 jaar), pastoor.

Decor: een groot kruisbeeld en eventueel 2 kleine beeldjes van heiligen. 4 kerkstoelen. Indien er meer kinderen meespelen, dan uiteraard meer stoelen.

4 kinderen zitten op stoelen met rug naar publiek, pastoor met gezicht naar de kinderen, rug naar het kruis dat de kerk symboliseert. De pastoor houdt een dik boek in de hand. Hij geeft catechismusles aan de kinderen, dit ter voorbereiding van de Plechtige Communie.

Pastoor Ik weet niet of jullie het jullie kunnen voorstellen: God die van uit die hoge hemel naar beneden komt. Helemaal van héél hoog naar beneden. Speciaal omdat hij van jullie oneindig veel houdt. En altijd komt hij maar terug. Altijd van héél hoog naar hier.

Jongen En hoe doet hij dat? Toch niet met een kruitwagen? Het zal wel met een paardenkoets zijn.

Meisje Hij zweeft op de wolken, zegt mijn mama. Van wolk naar wolk. En van de laatste wolk moet hij op de aarde springen.

Maria Dat kan niet: jouw mama liegt. De wolken komen niet tot op de grond.

Meisje Dat zeg ik toch niet. Ik zei dat hij van de laagste wolk naar de aarde springt. Dat kan toch?

Maria Neen, dat kan niet. Hij zou zijn twee benen breken.

Jongen Als hij een klein beetje met zijn armen slaat, dan moet hij toch kunnen vliegen. En daarbij: hij is toch God voor iets!

Jan Ik versta het niet.

Pastoor Wat versta jij niet Jan?

Jan Waarom God altijd maar heen en weer moet vliegen. Als hij echt zoveel van ons houdt dan moet hij gewoon maar hier blijven. Er is hier eten genoeg en zoveel zal hij toch ook niet eten. Tenzij al die engelen meekomen. En als er daar maar een smulaap tussen zit, dan kan dat wel uit de hand lopen.

Pastoor God eet geen gewoon aardappelen. Ook geen gewoon spek van een varken.

Jan Ons moeder bakt maar eens in de week frietjes. Bij ons moet hij niet komen eten als hij met gewone aardappelen niet content is.

Pastoor Jij verstaat het niet, Jan.

Jan Neen, meneer pastoor. Ik versta het niet.

Pastoor God komt niet in de gedaante van een mens op de aarde. Engelen eten ook geen frietjes.

Jan Als ze zo goedkoop zijn, dan mogen zij bij onze kippen slapen. Als ze de eieren toch niet opeten.

Meisje Engelen eten rijstpap met bruine suiker.

Pastoor In de hemel, ja.

Jongen En wanneer komt God?

Pastoor Eigenlijk is God altijd hier. Hij is altijd overal.

Jan Ik heb het moeilijk met God. Ik versta hem niet. Hij is hier en hij is hier niet. En als hij met de wolken komt dan breekt hij zijn benen niet.

Pastoor God ziet alles wat er op de aarde gebeurt. Ook 's nachts.

Jan Daarom is hij ook God.

Pastoor Juist! Als jullie met jullie Plechtige Communie de heilige hostie ontvangen dan woont God in jullie.

Jan Dat is duidelijk. Gewoon is hij maar rond ons en zweeft hij in de lucht. Maar dan komt hij in ons wonen. Nu begrijp ik meteen dat God geen gewone aardappelen kan eten.

Pastoor Als jullie van de school naar de kerk gaan, dan gebeurt dat in twee rijen, voorafgegaan door de misdienaars en het kruis. (wijst naar het kruis achter hem.) Twee rijen: links de jongens en rechts de meisjes. En iedere jongen moet altijd naast hetzelfde meisje staan. Ga eens allemaal recht staan. De jongens achter elkaar en de meisjes achter elkaar. Twee rijen.

(De kinderen vormen twee rijen. De pastoor plaatst de kleinste jongen vooraan, het kleinste meisje vooraan.)

Pastoor Zo, dat lijkt er al op. En vouw nu eens heel devoot jullie handen. (De kinderen doen dat en de pastoor kijkt naar hun handen.) Beter wassen tegen volgende week.

Jan De zeep was op. En met water alleen kon dat niet properder. God zal dat wel begrijpen. Wij zijn maar arme mensen.

Maria (Tot Jan.) En je haren goed kammen. Mijn mama zal niet graag hebben dat ik naast een stinkerd moet gaan staan.

Jan Ik wil nog niet meer naast je gaan staan. Jij stinkt naar oude wijven.

Maria Dat is parfum. Uit Duitsland. Eau de cologne.

Jan Onze schapen rieken ook zo. “Fleur de matras”, noemt mijn papa dat.

Pastoor Jan! Kom eens hier! (Jan tegen zijn goesting naar de pastoor toe.) Jij moet beleefd zijn.

Jan Mijn vader heeft tegen die Duitsers gevochten. Ze stonken uren boven de wind.

Pastoor Ik heb veel eerbied voor jouw vader. Hij is een diepgelovig mens.

Jan Hij is de beste papa van heel de wereld. Kan ik er aan doen dat wij geen geld hebben om zeep te kopen? (Weent.)

Pastoor Wacht even! (Af en meteen terug op met een klontje zeep.) Hier, dit is echte Sunlight-zeep. Heb je een kam thuis?

Jan (Steekt de zeep weg en kijkt kwaad naar Maria.) En toch ga ik niet naast je staan. Mijn mama heeft Franse parfum. Een héél klein flesje om de achterkant van de oren mee nat te maken.

Maria (Kijkt naar de pastoor.) Ik zal Franse parfum gebruiken. Mijn mama heeft zelfs Amerikaanse parfum.

Jan Toch ga ik niet naast je staan.

Pastoor Jan! Je moet gehoorzaam zijn. Of doe je niet graag je Plechtige Communie?

Jan Ik sta niet graag naast rijkelui kinderen. Mijn vader zegt...

Pastoor Jan! Genoeg! We gaan eens oefenen. Gaan jullie allemaal daar staan (wijst naar links vooraan) en kom in twee rijen naar mij. Geef mekaar een hand en glimlach. De mensen moeten zien dat jullie blij zijn. Jullie Plechtige Communie is het mooiste moment uit jullie leven. Jullie zullen er later nog met heimwee aan terug denken. Vooruit!

(De kinderen stellen zich op, zoals de pastoor dat vraagt en met gebaren nog verduidelijkt. Het eerste koppeltje geeft mekaar een hand en stapt glimlachend in de richting van de pastoor. Maria wil Jan een hand geven maar Jan trekt zijn hand terug en steekt ze in zijn broekzak. De pastoor kijkt kwaad naar Jan die dan toch zijn hand geeft aan Maria. Maria lacht naar Jan, zoals de pastoor dat vraagt. Hij kijkt echter kwaad weg van Maria. Zij trekt Jan naar zich toe en Jan steekt zijn tong naar haar uit. Fier en hoogmoedig stapt hij naast Maria en kijkt misprijzend naar haar. Zij blijft glimlachen. De pastoor kijkt tevreden toe. Men verlaat, in rijen van twee, voorop gegaan door de pastoor het podium.)

Scène 7. DE WANDELING
DEEL 2020

Personen: Tony, An, Carol, Aimé, Johannes.

Decor: twee banken aan een wandelweg.

An, de vrouw van Tony, is hoogzwanger en zit op een bankje. Tony leunt op zijn krukken en kijkt voor zich uit.

Tony Ik weet niet of het wel een goede keuze was.

An Maar schatje toch! Het was een goede keuze. En je hebt mij er gelukkig mee gemaakt.

Tony Kan ik het verhelpen dat ik me zorgen maak?

An Je hoeft je geen zorgen te maken.

Tony Er is te veel veranderd de laatste jaren. Vroeger kon je meer beroep doen op je familie en vrienden. Tegenwoordig heeft iedereen zorgen.

An Je ziet alles veel te zwart in. Je moet meer naar de zon kijken, 's morgens. Die goudgele gloed is uniek. De zon schijnt voor ons alleen.

Tony Ook voor de rijken en voor wie de wereld naar zijn hand zet.

An Je hebt gewoon pech gehad. Moet je daar nu je hele leven over blijven zeuren?

Tony Pech? Noem jij dat pech? Uitbuiting! Machtsmisbruik! De rijken worden rijker en machtiger.

An Dat zei men honderd jaar geleden ook al. Je moet er mee leren leven.

Tony Ik had alle recht aan mijn kant. Dat zei mijn advocaat. Dat het regende, daar had ik geen fout aan. Dat die directeur zestig reed waar maar dertig toegestaan is, daaraan had ik ook geen fout. Dat hij mij overhoop reed was pech. De uitslag van het gerecht was ook gewoon pech!

An Je had toch een goede advocaat. Je had alle kansen om te winnen.

Tony Tot dat die goede advocaat opgebeld werd door de tegenpartij.

An Gewoon gepraat van de mensen.

Tony Hij werkt nu voor hetzelfde advocatenbureau als die van de tegenpartij. Gewoon pech? Mijn krukken, ook gewoon pech? En na het ziekenhuis kwam de dopbrief. Pech?

An Kom eens bij mij zitten. Hier!

(Tony reageert niet.)

An Kom! (Steekt hand uit.) Je bent een domkop.

Tony Ik wilde gewoon nog wat wachten, maar jij wilde meteen een kindje.

An We hebben lang genoeg gewacht. Wil je dat de mensen denken dat we met ons kleinkind op wandel zijn? Hou je mond en zet je neer. Straks mag je nog eens je mening zeggen over de onrechtvaardigheid in deze wereld. Wanneer we samen naar de ondergaande zon kijken. Voel eens: ons kindje maakt van zijn oren.

Tony (Zet zich neer.) Jij bent een goede vrouw, An.

An Een goede toekomstige moeder voor ons kindje, maar een slechte vrouw voor een "zagevent". Voel eens! Het wordt een voetballer.

Tony Ik voel niets.

An Daar moet je niet voelen. Hier. (Toont.) Venten weten nooit waar ze met hun handen moeten zijn. Weet je wat? We hebben vergeten ruzie te maken over de naam van ons kindje.

Tony Moet dat vandaag? Als het een jongen wordt...je had toch kunnen laten scannen.

An Het moet een verrassing zijn. Een kindje is een geschenk van God. Vóór de geboorte mag je er geen ruzie over maken.

Tony En nadien?

An Ook niet! Tenzij...de verzoening, nadien, echt prettig is.

Tony Voor mij mag het best een meisje zijn. Dat is toch je wens?

An Een gezond kindje, meer wens ik niet.

Tony Morgen koop ik een doos elektronische pampers. Die piepen als er wat gebeurt.

An Doe even je ogen toe. En zwijg!

(Aimé op met zijn eveneens hoogzwangere vrouw Carol. Aimé loopt net voorbij de bank.)

Carol Wacht!

Aimé Wat nu weer?

Carol Ik wil wat rusten.

Aimé Weeral?

Carol Ben jij zwanger?

Aimé Zo erg is dat nu ook weer niet, zeker? In Afrika sjouwen de vrouwen met zware kruiken water en waar komen daar de kleine zwartjes vandaan? Juist!

Carol (Zet zich neer op de bank.) Wel jammer!

Aimé Dat jij geen waterkruik mag sjouwen?

Carol Het schijnt dat het tegenwoordig al kan.

Aimé Al wat met techniek en toekomst te maken heeft passeert mijn computers.

Carol Het is er een beetje te eenvoudig voor, vrees ik. Het schijnt dat tegenwoordig mannen ook zwanger kunnen zijn.

Aimé Dat is geklets. Kinderen kopen is vrouwenwerk.

Carol Twee kleine operaties en het is voor mekaar. Maar het bierbuikje moet eerst weggewerkt worden. Misschien kunnen ze dat wel oplossen. Dit is het enige probleem, zegt men.

Aimé Men zegt zoveel.

Carol Veel te weinig.

Aimé Roddelen en nog eens roddelen.

Carol Wanneer ga je nu toch eens proberen te verstaan wat IK zeg? Jij bent helemaal gek geworden met je computers.

Aimé (Wijst naar Tony.) Is dat die...

Carol Ja, dat is de man van An die vroeger in de bank werkte.

Aimé (Lacht.) Eigenaardig. Uiteindelijk zijn het twee werklozen. Zij leven op onze kosten. En ze kopen dan nog kinderen ook.

Carol Weet je waarom er zoveel werklozen zijn?

Aimé Dat weet je toch!

Carol Jij weet het niet!

Aimé Wat je nu zegt!

Carol Jullie met die plastieken dozen!

Aimé Computers!

Carol Die plasticen dozen doen het werk van tientallen werklozen.

Aimé Je profiteert wel van de luxe van die plasticen dozen.

Carol Ik heb geen luxe nodig.

Aimé Je was wel blij toen ik onlangs werd uitgeroepen tot zakenman van het jaar.

Carol Moest ik erbij gaan wenen misschien?

Aimé Kom, we gaan verder.

Carol Mannen!

(Carol en Aimé stappen verder in de richting van de bank waarop An en Tony zitten. Aimé knikt een goeden dag tegen het paar en verlaat het podium. Carol daarentegen is héél vriendelijk tegen An en blijft staan om te praten.)

Carol Nog driemaand?

An Nog driemaand?

(Carol en An lachen. Ze zullen beiden bevallen rond dezelfde periode.)

An Een jongen?

Carol Een meisje?

An Als het maar goed kan blèren.

Carol Als het maar gezond is. Ik wil het niet weten. Eigenlijk heb ik liever een meisje.

An Ik ook. Met lange lokjes blonde haren. Ik zou er mooie kledjes voor maken.

Carol Ik moet nu verder. Mijn brombeer! (lacht, af.)

Johannes (Op met geranium “Avondrood” in de hand.) het zal gaan regenen.

An Professor toch!

Johannes Na regen komt zonneschijn, na zonneschijn komt regen.

An Er was helemaal geen zon.

Johannes Voor mij was er zon genoeg. Ik heb niet veel nodig.

An Ik ook niet. Iets meer dan bijna niets was wel wenselijk.

Johannes Kijk eens! (Toont de geranium “Avondrood”.)

An Mooi!

Johannes “Avondrood”.

An “Avondrood”?

Johannes Mijn overgrootvader Jan, die destijds met de dochter van een herenboer trouwde, iets wat toen nog spectaculair was, kweekte bloemen. Dit is een van zijn creaties. Het schijnt dat hij de bloemen alle kleuren kon geven.

An “Avondrood”.

Johannes (Geeft bloem aan An.) Voor Gustje.

An Het wordt geen Gustje. Het wordt een zij.

Johannes Die naam heb ik nog niet gehoord. Een meisjesnaam?

An Hoe kun je het weten.

Johannes Daar ben ik dan uiteindelijk ook professor voor.

Tony En hoe zit het met de uitvindingen?

Johannes De spiegelcomputer is de laatste uitvinding.

An De spiegelcomputer?

Tony Je gaat voor de computer staan en zegt: “Spiegeltje, spiegeltje aan de wand wie is de schoonste uit het land”. En de computer antwoordt dan altijd: “Jij bent de schoonste uit het land”.

An In jouw geval zegt de computer dan dat hij kleurenblind is.

Johannes De uitvinding wordt natuurlijk de ships die men bij iedereen wil inplanten.

Tony Zoals bij de gevaarlijke honden?

Johannes Bij de mensen zou dat dan alle administratie overbodig maken. Als je benzine moet gaan tanken dan moet je met je gezicht maar naar een kastje te kijken en als er een lampje gaat branden kun je tanken.

Tony Als je op het punt gekomen bent waarop je een kindje gaat maken dan beginnen er twee rode lampjes te branden.

Johannes Er moet nog één kastje uitgevonden worden. Stel dat men met dat kastje dan iedereen zijn chips kan programmeren, dan is het hek helemaal van de dam.

Tony Zo kan men dan iedereen laten stemmen voor een politiekeer die alleen maar op papier bestaat.

Johannes Of de vrouw kan zo eenvoudig te weten komen wanneer de man denkt om een stapje in de wereld te zetten. Vroeger was de man meestal de baas in huis omdat de vrouw geen tijd had en te graag werkte. Nu zal de vrouw de baas worden. Zij is immers bekwamer met de computer. Stel dat de vrouwen hun man programmeren dan komen er geen echtscheidingen meer. En er is nooit meer ruzie over wie het gazon gaat afrijden. Vrouwen aan de macht is onze slogan en de enige manier om de vooruitgang in goede banen te leiden. Mannen gaan dan ondergeschikte arbeid verrichten, voor zover die nog nodig is. Misschien zal men in de toekomst geen, of toch bijna geen mannen meer nodig hebben. De wereldbevolking...

Tony Nu ga je te ver, professor. De eerste man was een man. De eerste mens bedoel ik. De vrouw kwam veel later.

Johannes Dat was een vergissing.

Tony (Tot An.) Nu hoor je het ook eens van iemand anders.

Johannes Ik bedoel ...dat de vrouw eerst had moeten komen.

Tony Ja?

Johannes Natuurlijk. Het schijnt dat er al twee spiegelcomputers kapot gesprongen zijn omdat er een man ging voorstaan. De vrouw is mooier, verstandiger, aangenamer,...

Tony Toch ben je nooit getrouwd geraakt.

Johannes Ik kon moeilijk een keuze maken. En als ik dacht de ware vrouw gevonden te hebben, dan was ze al in verwachting van iemand anders.

Tony Je was wat traag.

Johannes Ik was gewoon van na te denken. Maar als man met vrouwen in de buurt, gebruik je best geen verstand, gezond verstand bedoel ik. (Tot An.) Voor wanneer?

Tony Voor na Pasen.

Johannes Dan bloeien de geraniums nog.

Tony En hoe is het met je laatste uitvinding?

Johannes De zonnestraalvanger?

Tony Heet dat zo?

Johannes Er is te weinig zon om het ding uit te testen. Salu! (naar zijde cour.)

An Bedankt voor de bloemen!

Johannes Niet te veel water geven. Met al die regen!

An Ik zal er voor zorgen.

Johannes (Komt terug naar An.) Ik doe tegenwoordig ook voorspellingen. Tegen vijf euro per opdracht.

An Jammer. Wij weten het al. Een meisje. Wij hebben dat zo geprogrammeerd.

Tony Ene zageman in huis was al genoeg, vonden wij.

Johannes Het wordt een jongen. Ik kan het weten. Betaal die euro maar later, na de geboorte. (AF.)

Tony Het wordt een meisje. Twee vrouwen in huis is een luxe.

Scène 8. DE GEBOORTE

Deel 2020.

Personen: An en Tony, Carol en Aimé, twee vroedvrouwen (Vr.1 en Vr.2) en stem van de computer.

De geboorte van de zoon van An en Tony en de dochter van Carol en Aimé gebeurt simultaan. Links (zijde jardin) staat een paravan waarachter zich een bed bevindt met daarin de toekomstige moeder. Ook aan de rechterzijde (cour) staat een bed met paravan ervoor. Naast iedere paravan staat een tafeltje met een stoel, zodanig dat de twee tafeltjes met een tussenruimte naast elkaar staan. Aan het linkertafeltje zit Tony met een thermos met koffie en een tas. Aan het rechters tafeltje zit Aimé met een grote draagbare computer, een fles whisky en een glaasje. Tony sopt zijn klontje suiker regelmatig in de koffie, Aimé geniet van zijn whisky.

Computer Het gaat gebeuren!

Vr. 1 (Op van achter het scherm.) Het gaat gebeuren!

Tony Nu al?

Vr. 2 Het gaat gebeuren!

Aimé Nog even wachten. Ik ben nog niet klaar.

Vr. 2 Computers komen altijd te laat.

Aimé Nog even wachten!

Vr.1 + Vr. 2 Nu! (Beiden terug achter de paravan.)

Aimé Op vrouwen moet je altijd wachten, geduld hebben. En als ze dan toch klaar zijn, dan moeten ze nog naar de wc. Maar nu? ...Raar.

Computer Nog tweeëntwintig seconden!

Aimé Toch nog wachten?

Computer Verkeerd geprogrammeerd. Nog twintig seconden.

Aimé Plastieken doos!

Computer Belediging! Nog eens en het programma blokkeert!

Aimé Je bent net als de vrouwen!

Computer Sorry! Computer is mannelijk!

(De beide kinderen worden gelijktijdig geboren. We horen achter iedere paravan kindergeschreeuw, wel van een verschillende tonaliteit.)

Computer (Terwijl de kinderen schreeuwen, klinkt de stem van de computer.) Nog tien seconden.

Aimé Je bent te laat!

Computer Slecht geprogrammeerd.

Aimé Rotding!

Computer Verloren zoon!

(Aimé maakt zich kwaad op de computer, op dat moment komen de twee vroedvrouwen van achter de paravan. Zijde jardin: de zoon van Tony, zijde cour de dochter van Aimé.)

Vr.1 en 2 Zie eens hoe schoon!

(Tony streelt het kindje, Aimé kijkt wat afstandig. Na enkele seconden dragen de vroedvrouwen de kindjes terug naar de moeders.)

Tony Een ... meisje?

Aimé Een... jongen?

(Vr.1 en 2 draaien zich om.)

Vr.1 Een jongen!

Vr.2 Een meisje!

Tony Een jongen? Ik dacht...

Aimé Een meisje? Hoe kan dat nu!

Computer Je hebt mijn mening niet gevraagd en daarbij...

Aimé Ik heb je helemaal niets gevraagd!

Tony Een zoon... (sopt klontje suiker in de koffie en brengt het naar zijn mond.) Een dochter was ook al goed geweest.

Aimé Een ... dochter?

Computer Een gezonde dochter.

Aimé Ik heb je...

Computer Ik zwijg al.

Aimé Een dochter!

Computer Dat is toch het einde van de wereld niet!

Aimé Zwijg!

Computer Meisjes zijn tegenwoordig verstandiger dan mannen en...

Aimé Zwij... wat wilde je zeggen?

Computer Ik wilde ... maar ... Rijk trouwen is toch ook belangrijk. Wat was jij zonder...

Aimé Misschien heb je gelijk! Sorry.

Computer Ook al klinkt het niet gemeend: ik aanvaard je verontschuldigen. Wat kan ik voor je doen?

Aimé Wat wil je voor mij doen?

Computer Ik kan voor je uitrekenen hoeveel kansen je dochter heeft om een rijke man aan de haak te slaan, later, natuurlijk.

Aimé Daar is het natuurlijk nog veel te vroeg voor.

Computer Ik ken je: je wilt het nu al weten. Kijk: in Vlaanderen heb je 270 mogelijkheden, nu. Er komen geen rijken meer bij. Er zullen er nog 110 failliet gaan of van

fraude beschuldigd worden. Blijven er nog 160 over. 80 hebben nu reeds een zoon, 40 hebben een zoon die 2 jaar ouder is dan je dochter, wat ik als ideaal beschouw. 10 zijn van adel en hebben veel geld. Gefeliciteerd met je dochter! Ze kan later ook met een armoezaaier trouwen, het soort waar jij de pest aan hebt. Maar dan zijn er meer mogelijkheden! Maak je keuze!

Aimé Pestkop!

Computer Drink er nog eentje! En zoen dan je vrouwtje!

Aimé (Doet de laptop toe. Drinkt en gaat achter de paravan naar zijn vrouwtje)

Tony Een zoon...We maken er een ingenieur van! Maar... bakker was ook al goed: lekkere broodjes 's morgens! (Drinkt van tas koffie, slikt klontje suiker in.) Mijn zoon! Ik moet An feliciteren! (Af, achter het paravan.)

Scène 9. KERMIS
Deel 2020

Personen: Kat, Jo en nog een jongen en meisje (Allen 10/12 jaar). Man van de kermistent.

Decor: 4 grote computerkasten staan 2 aan 2 opgesteld. Voor iedere kast een “futuristische” stoel.

Kermisgeluiden. Man van de kermistent draagt een piepklein microfoontje. Zijn stem komt versterkt uit luidsprekers.

Man Geachte dames en heren en lieve kinderen! Welkom in ons droomkasteel! Voor 5 euro maak je kennis met je nog niet-gedroomde dromen. Voor 10 euro maak je kennis met de toekomstdromen van je partner. Voor 15 euro leer je ook je toekomstige partner kennen. Welkom in ons droomkasteel!

(4 kinderen verzamelen zich rond de man. Hij neemt van Jo, de jongen en het meisje een briefje van 5 euro in ontvangst en kijkt naar Kat die een bankkaart toont.)

Man (Tot Kat.) Toekomstige partner of gewoon maar kinderdromen?

Kat Voor 5 euro!

Man (Gebruikt de kaart van Kat en geeft die terug.) Kom maar binnen, dames en heren! Neem plaats en zet de magische ring op je hoofd. Zodra je een zoemtoon hoort begint jouw droom!

(Kat neemt naast Jo plaats. Iedereen plaatst een zilverkleurige ring rond zijn hoofd. De kinderen genieten van de dromen. Zij lachen gelijktijdig, schudden met hun hoofd, enz. Na een tijdje vermindert het enthousiasme van Kat. Ze begint zich te vervelen.)

Man (Naar Kat toe.) Alle dromen opgebruikt, juffrouw? Je wilde misschien je toekomstige partner kennen?

(Kat antwoordt niet, man gaat weg. Kat kijkt naar Jo, die geniet van zijn dromen.)

Kat Belachelijk!

Jo Enig! Ik geniet!

Kat Belachelijk!

Jo Je stoort mij. Ik ben nog maar aan mijn vierde droom! Enig!

Kat Jullie zitten daar alle drie als kippen zonder pluimen.

Jo Niet erg!

Kat Als olifanten zonder slurf!

Jo Ook niet erg.

Kat Het is goed te zien dat jullie thuis niet veel hebben om zich mee te amuseren.

Jo Wij hebben niet veel nodig. Wij zijn content van nature!

Kat Jouw vader is toch die mankepoot?

Jo Jouw vader die dikke nek met kikkerpoten?

(De man en de overige kinderen komen kijken.)

Kat Als ik een jongen was...

Jo Dat ben je duidelijk niet! Misschien een sprietje dat op een meisje kan lijken, misschien!

Kat Ik nam die plasticen doos en gooide die naar je varkenskop.

Jo Mannenwerk! (Probeert de zware computer op te heffen en bijna lukt het hem.)
Pas op voor je engelenhaar!

Man (Komt tussenbeide.) Hola! Blijf van mijn computers!

Jo De vliegende computer! (Probeert de computer op te tillen, man verzet zich.)

Man Jullie zijn veel te jong om ruzie te maken. Als jullie later, eens jullie vijf jaar getrouwd zijn, met een computer gooien, mij goed! Maar nooit met mijn wondercomputers! Verstaan?

(Kat steekt haar tong uit naar Jo en loopt kwaad weg.)

Man Prille liefde! Kom kinderen: leg de magische ring terug op zijn plaats. (Tot publiek.) Dames en heren! (De kinderen: meisje, jongen en Jo, leggen hun "magische ring" op zijn plaats en verwijderen zich.) Geachte dames en heren en lieve kinderen! Welkom in ons droomkasteel! Voor 5 euro maak je kennis met je nog niet-gedroomde dromen. Voor 10 euro maak je kennis met de toekomstdromen van je partner! Voor 15 euro leer je ook je toekomstige partner kennen. Welkom in ons droomkasteel!

(Tijdens deze laatste repliek vanaf "Geachte dames en..." vermindert de belichting, ook de klanksterkte vermindert langzaam. Bij "...ons droomkasteel!" belichting naar minimum.)

Scène 10. IN DE KLAS
Deel 2020

Personen: twee jongens en twee meisjes (waaronder Kat en Jo) , een leraar.

Decor: 4 kleine tafeltjes, twee aan twee (twee tafeltjes zijde jardin, twee zijde cour) geplaatst met daarachter telkens een stoel, een bord.

De zon schijnt door de ruiten. Zijde jardin.

De leraar staat aan het bord, de 4 kinderen twee meter verder, in een groepje.

Leraar Welkom in onze klas. Zoals je ziet: een mooie klas. Netjes gekuist, nieuwe meubeltjes, een nieuw bord! En ... nieuwe leerlingen. We gaan hier vele uren samen doorbrengen. Als een geheel, als een groep. In een tijd waarin het individualisme hoogtij viert, gaan wij samen studeren. Iedereen brengt zijn steentje bij. Goede resultaten van een klas zijn het gevolg van het samenwerken. Mekaar wat helpen, samen bouwen aan morgen.

Jongen Meneer, mogen wij gaan zitten. Mijn rug doet pijn. Ik heb namelijk vorige week moeten werken.

Leraar Werken? Dat is mooi! En wat heb je gedaan?

Jongen Mijn fiets gereinigd. Met de tuinslang.

Leraar Daar kun je inderdaad rugpijn van krijgen. Excuseer, neem maar plaats!

(De kinderen nemen plaats: de jongen en het meisje gaan naast elkaar zitten en Jo zet zich aan het andere tafeltje, zijde jardin. Kat aarzelt en blijft staan.)

Leraar Neem maar plaats (Kijkt op zijn lijst.) Kat, is de naam, niet? Neem maar plaats, Kat!

(Kat blijft echter staan en kijkt wezenloos voor zich uit. Jo stapt uit zijn bank en geeft Kat zo de kans om te kiezen, maar ze doet alsof ze dat niet gezien heeft.)

Leraar Je zou liever aan die (Wijst naar andere tafels) tafels gaan zitten? (Doet teken aan de andere leerlingen die opstaan en Kat de kans geven op hun plaats te gaan zitten. Langzaam zet Kat zich neer. Iedereen neemt dan plaats.) Zo, opgelost. (Haalt wat boeken uit zijn tas.)

Meisje (Dat naast Jo zit.) Meneer!

Leraar Ja?

Meisje Ik kan niet tegen de zon, meneer. Daar krijg ik rode vlekjes van.

Leraar De zon? Oh, ja...De zon. Dat was ik helemaal vergeten te zeggen, excuseer! Dan stappen we allemaal eventjes terug uit de banken en kiezen opnieuw. (Doet verder met zijn boeken.)

(De kinderen kiezen opnieuw een plaats. De jongen komt terug naast het meisje te zitten en Kat staat in het midden van de klas. Kat stapt na wat aarzelen naar de bank van Jo toe en wil plaats nemen.)

Jo (Veert recht.) Meneer! (De leraar kijkt op.)

Leraar Ja?

Jo Ik denk dat de zon slecht is voor mijn rug!

Kat Jij hebt geen rug!

Jo Mijn vader...

Kat Jouw... (Doet stapje weg van Jo.)

Leraar Voor ieder probleem is er een oplossing. We doen gewoon de gordijnen toe.

(Algemeen protest van de leerlingen. Leraar naar de gordijnen, steekt handen uit alsof hij de gordijnen wil toedoen. Kat stapt echter resoluut naar Jo toe en geeft hem een vluchtig zoentje. Jo weert zich. Kat geeft een langere zoen.)

Leraar We beginnen met de eerste les!

Jongen Alleen praktijk. (Zoent meisje dat naast hem zit, terwijl Kat Jo nog een extra zoentje geeft.)

Scène 11. DE DOOD VAN JANS VADER 1920

Personen

Enkele jar: Jan, Maria, Elisabeth.

Decor: een bankje.

Enkele jaren later. Een avond.

Jan (20 jaar.) zit op de bank in de buurt van het kapelletje. Hij weent, droogt zijn tranen af. Zijn vader is enkele uren geleden overleden. Naast hem ligt zijn gitaar. Maria komt op en wandelt naar Jan toe.

Maria (Blijft staan in de buurt van de bank waarop Jan zit.) Dag...Jan.

Jan Jij... dag.

Maria Ik zie je niet meer zo veel.

Jan Neen.

Maria Wat doe jij zoal in de dag?

Jan Ik? Werken, verdomme! Werken!

Maria Je moet dat toch zo niet zeggen!

Jan Ik ben geen rijkelui-kind, zoals jij. Jij studeert nog zeker?

Maria Voor onderwijzeres. Ik wilde eerst in het klooster gaan. Mijn papa heeft het mij afgeraden.

Jan Mijn papa...(Weent.)

Maria Wat is er met je papa?

Jan Niets. Wat zou er met mijn papa kunnen zijn?

Maria Heb je geen zin om een eindje mee te gaan wandelen?

Jan Ik zou niet weten waarom. Mag jij nog wel met gewoon werkvolk omgaan sinds je papa burgemeester geworden is?

Maria Mijn papa burgemeester? Ja, dat is zo. Hij heeft er echter geen verstand van. Hij heeft de centen, maar de manieren zal hij nooit leren. Burgemeester? Een eretitel. Het is hem naar de kop geslagen. Hij droomt er van om in de provincieraad te zitten. Voor zijn eigen kinderen heeft hij geen tijd meer. Gelukkig dat mijn oudste broer de boerderij wat in de hand houdt. Papa denkt alleen maar aan de politiek en centen.

Jan Het is zo dat je rijk wordt en blijft.

Maria Jij werkt in de brouwerij?

Jan (Knikt wat afwezig.)

Maria Mijn papa heeft er een tijdje aan gedacht de brouwerij te kopen. Als belegging. Maar wat heb je nu aan een oud gebouw en wat schoorstenen?

Jan Er werken ook mensen.

Maria Daar heeft papa niet over gepraat.

Jan Er zal altijd een kloof blijven tussen arm en rijk.

Maria Misschien wel, maar moet dat? Je gaat dus niet mee? Doe de groeten aan je moeder. Vraag of ze volgende week eens langs komt: mama heeft een nieuw kleed nodig. (Stapt verder, af.)

Jan De herenboer heeft dromen. Als je geld hebt dan kun je dromen. Toch heb ik ook één droom. En ik zal er voor vechten. Arm of rijk: ik wil mijn droom waar maken. (Neemt gitaar en speelt en opbeurend liedje.)

Elisabeth (Op, blijft staan, neuriet, zingt liedje zachtjes mee, stapt naar Jan toe, omhelst hem en blijft zo zingen.)

Jan (Maakt zich los uit de omhelzing.) Moest je niet bij vader blijven? Hij zal het koud hebben. Heb je hem goed toegedekt? Langzaam zal zijn laatste warmte oplossen in het niets. Pas als je koud bent, ben je echt dood.

Elisabeth Jouw vader was een wonderbare man. Nooit klaagde hij, nooit haatte hij: hij aanvaarde zijn lot.

Jan Vader was een lieve man. Gelukkig dat ik hem de laatste jaren door mijn ogen naar de wereld kon laten kijken.

Elisabeth Hij had grootse plannen met jou. Hij had er zoveel plezier in, vroeger, als ik hem vertelde dat je weer de eerste was in de klas. Uren kon hij over jou vertellen.

Jan Hoe kon hij nu grootse plannen hebben? Wie arm is moet de rug krommen en daarmee uit. Waarom laat je vader nu zo alleen? Hij zal het koud hebben. (Recht, wil naar binnen stormen.) We mogen vader niet alleen laten. Ik wil zijn handen voelen totdat ze koud worden. (Loopt naar binnen. Elisabeth neemt de gitaar en volgt Jan. Het avondrood kleurt het podium. In de verte horen wij de doodsklokken.)

Scène 12. JAN WORDT VERLIEFD OP MARIA 1920

Personen: Maria, Jan en Lucas.

Decor: de serre van Jan.

Enkele jaren later.

Enkele bloemen en planten. Jan plaatst kleine bloempjes in potten. Is druk doende wanneer Maria op komt en blijft staan kijken.

Maria Dag, Jan!

Jan (Schrikt.) Je doet me schrikken.

Maria Is dat erg?

Jan Voor mij niet.

Maria Voor wie dan wel?

Jan De bloempjes. Jonge plantjes kunnen niet veel verdragen.

Maria Bloemen zullen van mij niet schrikken. Ik hou van bloemen. Je moeder heeft beloofd...

Jan Moeder? Die belooft veel. Wat heeft ze beloofd?

Maria Enkele plantjes en wat jonge scheutjes.

Jan De mooiste bloemen? Zo is ze. Ik geef niet graag bloemen weg. Bloemen worden met liefde gekweekt. Anders lukt het niet. Kijk naar deze geranium. Die vind je nergens. Ik ben er jaren mee bezig.

Maria En hoe noemt je creatie?

Jan (Na een korte pauze.) Avondrood.

Maria Avondrood? Mooie naam. Hoe kom je op dat idee?

Jan Het was avond wanneer mijn vader gestorven is. Een prachtige avond. Geen windje, alleen een rode gloed. Mijn vader...

Maria Je hebt veel van je vader gehouden. Ik heb hem eigenlijk niet zo goed gekend.

Jan Niemand kende hem goed. Men meed hem. Men was bang om met een blinde te praten. Wat zeg je ook tegen een blinde? "Wat denk je van het weer?" en je weet dat hij de wolken niet kan zien. "De aardappelen staan mooi te groeien" en je weet dat hij alleen het loof kan horen als er wat wind staat.

Maria Men zegt dat blinden meer zien dan wij.

Jan Ja. Wat wilde je ook weer?

Maria Enkele scheutjes en enkele plantjes, maar ik begrijp je... Bloemen zijn een stukje van je eigen leven. Ik zie dat je handen ze met liefde strelen...

Jan Het is mijn leven. (Zet enkele bloemen en planten klaar voor Maria, ook een potje met rode geraniums, van de eigen kweek van Jan.)

Maria Je werkt nog in de brouwerij? (Maria streelt de geranium "Avondrood" die Jan voor haar klaarzette.)

Jan (Hij wijst naar de bloemen en planten, zij bedankt met een liefdevolle blik.) Wat zou ik anders? Ik kan niets anders.

Maria Zo een hele dag met vaten sjouwen en dan nog bloemen kweken, je wordt nooit moe?

Jan Dat valt wel mee. Bij de kuipers was het zwaar werken, eigenlijk was ik er nog een beetje te jong voor, maar wat wil je? Na een ongelukje met een stalen band ben ik in de vulinstallatie terechtgekomen.

Maria Wat doe je nu?

Jan Ik vul nu de lijsten in. De leveringen aan de klanten. De ploegbaas ziet me liever dan zijn eigen zoon. Die werkt niet graag. Vroeger kende ik het verschil niet tussen “export” en “pils”, nu ruik ik dat allemaal.

Maria En je studeert nog...

Jan Hoe weet je dat?

Maria Ergens gehoord. Je moet er wel wat voor over hebben.

Jan Dat heb ik ook.

Maria Voor schoolmeester. Wil je echt schoolmeester worden?

Jan Misschien wel.

Maria De oude schoolmeester zegt dat je snel leert.

Jan Hij is als mijn tweede vader.

Maria Er zijn veel schoolmeesters te kort.

Jan Ja.

Maria Je zou nu al als hulponderwijzer kunnen ingeschakeld worden.

Jan Dat zou kunnen. De burgemeester is er echter tegen. Het schijnt dat zijn dochter volgend jaar zal afstuderen. En je kent het gezegde: eerst oompje en dan zijn kinderen.

Maria Niet waar. Ik zal een plaatsje krijgen in de meisjesschool. Bij de zusterkes. Misschien denken zij dat ik later nog wel nonneke word.

Jan Zou kunnen. Ik zie je al met je groot zwart kleed en je witte kap.

Maria Jij spot met mij. Ik wil geen zusterke worden. Ik ben daarvoor niet gemaakt. Ik hou te veel van het leven.

Jan Hoe weet jij dat?

Maria Waarom denk je dat ik bloempjes kom vragen?

Jan Omdat dat gratis is. Rijke mensen zijn niet verlegen om iets te krijgen. Pater worden lijkt mij wel wat.

Maria Dan was je meteen onderwijzer. Waarom wil je toch onderwijzer worden? In de brouwerij kun je toch ook je kost verdienen.

Jan Het gaat mij niet om de centen. In de brouwerij kan het merendeel van de arbeiders niet eens lezen of schrijven. Ook jonge mensen. Wie in de toekomst niet kan lezen of schrijven is erg beperkt in zijn mogelijkheden. (Lacht.) Ik schrijf nu regelmatig liefdesbrieven.

Maria Kunnen zij het dan niet gezegd krijgen? Onze voorouders hadden geen brieven nodig.

Jan (Lacht.) Meestal met een goed gevolg. Ik word nog een officiële koppelaar. Soms moet ik die brieven dan nog onder de deur gaan steken ook.

Maria Je zou mij ook zo een modelbrief kunnen schrijven.

Jan En de hond in mijn benen bijten zeker?

Maria Wie weet. Misschien zou ik wel een briefje terugsturen. Met gunstig gevolg. "Liefste briefschrijver, ik hou van jou!"

Jan Spot niet met mij. Jij hebt al een vrijer zonder dat je het weet. Daar heeft je vader, de burgemeester, wel voor gezorgd.

Maria Misschien word ik dan toch zusterke met een grote witte kap.

Jan Trouwen, Marieke, dat doe je met soortgelijken. Als ik later trouw dan moet dat met iemand van de werkende klasse zijn. Van mensen die alles wat ze hebben met werken verdiend hebben. Wie de reuk van zijn eigen zweet niet kent, kent de waarde van het leven niet.

Lucas (Op.) Ik zie niets dan bloemen. Mooie bloemen.

Jan Dag, Lucas. Een tijdje geleden.

Lucas Ik passeer hier regelmatig. Je moeder giet me dan een tasje koffie in. Jij zit dan in de brouwerij of bij de oude schoolmeester op de schoot.

Jan Koffie kun je zo krijgen.

Lucas Vandaag heb ik geen tijd. Ik wist niet dat je zo'n mooie bloemen hebt.

Jan Het vlot niet zoals ik het wens. Ik zou er meer tijd voor moeten hebben. Je kunt maar zoveel bloemen kweken als je liefde kunt weggeven.

Lucas Filosoof. Zo een van die rode (wijst naar potje dat Jan voor Maria klaarzette.) zie ik wel zitten.

Jan Die zijn zeldzaam.

Maria Als ik mag van Jan dan krijg je dit potje. Het was mijn moeder min of meer beloofd. (Kijkt naar Jan die wegstijgt. Neemt het potje geraniums en geeft het aan Lucas.)

Lucas (Tot Jan.) Mag ik dit wel aannemen? (Kijkt dan naar Maria.)

Maria Zeker.

Lucas Zal ik dan een voorspelling maken? Je weet ik kan in de toekomst kijken.

Jan Doe maar.

Lucas Het is mooi en er kan iets van komen, maar het water is nog veel te diep.

Jan Wat bedoel je? Hier is geen water.

Lucas Een doordenkertje. Snap je? Een mooie bloem. Mag ik hem écht hebben?

Jan (Knikt.)

Maria Gegeven is gegeven.

Lucas Dankjewel en doe de bloemen niet schrikken. (Gelukkig met potje bloemen af.)

Maria Dan ga ik maar eens.

Jan Wacht. Ik neem een bakje: je kunt dat toch zo niet dragen. (Schikt de planten en bloemen in een houten bakje.)

Maria Dat je “Marieke” tegen me zei vond ik tof. Meende je dat?

Jan (Antwoordt niet maar zet in het bakje een rode geranium “Avondrood”.)

Maria (Bekijkt het potje.) Misschien is het water nu niet meer zo diep. (Zet potje neer in het bakje en geeft Jan een vluchtige kus, neemt bakje en is meteen weg.)

Jan (Wrijft op zijn kaak waarop Maria een vluchtige kus gaf.)

Scène 9. HERMAN, DE BROER VAN MARIA, KOMT JAN DE LES SPELLEN 1920

Personen: Jan, Herman.

Decor: de serre van Jan.

Enkele dagen later. Jan is bezig met zijn bloemen. Het is duidelijk te zien dat het niet op dezelfde dag gebeurt. Toch moet de overgang van scène 12 naar scène 13 zeer vlot kunnen gespeeld worden.

Herman Bloemen, allemaal bloemen.

Jan Mijn hobby.

Herman Je hebt nog een andere hobby.

Jan (Lacht.) Ja, werken.

Herman Mijn zuster.

Jan Jouw zuster? (Bekijkt hem.) Jouw zuster? Wat bedoel je?

Herman Dat je mijn zuster gerust moet laten.

Jan Maria? Je bent de jonge herenboer. Nu je het zegt. En wat kom je doen?

Herman Dat je mijn zuster gerust moet laten.

Jan Dat zei je al. En?

Herman Je hoort niet goed. Je vader...

Jan Over mijn vader geen woord. En wat is er met je zuster?

Herman Verdomme. Je doet mij mijn geduld verliezen.

Jan En mijn tijd.

Herman Stel dat je later, ooit, schoolmeester wordt, dan ben je toch maar de zoon van iemand die in de heide woont. Soort moet bij soort blijven. Je mag mijn zuster niet lastig vallen. Je maakt mijn familie belachelijk. Ik hoop dat ik je dat maar eens moet zeggen.

Jan Zeg het nog eens. Jouw soort is dat van uitbuiters en bloedzuigers en daarmee wil ik niets te maken hebben.

Herman Let op je woorden. Je zou je werk op de brouwerij wel eens kunnen kwijt geraken. Mijn papa en de directeur van de brouwerij zijn dikke vrienden. En schoolmeester? Vergeet het! Jouw moeder? Iedereen kan naaien. Je hebt wel stof nodig en een opdracht. Wij kunnen het jullie wel moeilijk maken. Een goede raad: blijf uit de buurt van mijn zuster of het zal je berouwen.

Jan Jouw zuster? Marieke? Nu je het zegt: dit is mijn soort niet. Kan ik het helpen dat zij mij achterna loopt? Hou ze thuis zoals jullie kippen.

Herman Je noemt haar Marieke? Pasop, manneke!

Jan Marieke. Nu je het zegt: het zou wel eens een goede partij voor mij kunnen zijn. Eens ingetrouwd dan zou ik de doening kunnen overnemen. Ik weet wat werken

is. Misschien zou ik je dan kunnen gebruiken als paardenmenner. Dat zul je wel kunnen leren. Als je niet te lui bent.

Herman Je bent onbeschoft.

Jan Helemaal niet. Kijk, (Hij neemt een grote bloempot en zou die naar Herman kunnen werpen.) ik verwelkom je met bloemen. Je kunt ze allemaal krijgen. Een voor een met pot en al. En als je niet maakt dat je wegkomt dan leer ik die bloemen vliegen. Vooral de pot is minder zacht. Maak dat je wegkomt, verdomme!

Herman Je hoort nog van mij.

Jan Op onze trouwpartij. Maar ik wil je niet als getuige. Hoepel op!

Herman Onbeschofterik! (Kwaad af.)

Jan (Doet verder aan zijn bloemen.)

Elisabeth (Op.) Wie was dat?

Jan Die zoon van de herenboer. Hij wilde dat ik met Maria trouwde, maar ik heb geweigerd. Het is mijne stand niet. Ik ben maar van eenvoudige komaf.

Elisabeth Maar jongen toch!

Jan Ik lachte maar. Hij kwam vertellen dat ik zijn zuster moest gerust laten. Maar ze loopt me achterna! Ik heb er wel eens over nagedacht. Het is een mooi meisje, maar ze heeft te veel streken en te veel geld. Met wie ik later zal trouwen zal moeten werken. Graag werken. En dat zal ze zeker niet kunnen.

Elisabeth Maria is een goed meisje. De eenvoud zelve.

Jan Ze komt uit een rattennest. Ik wil haar niet.

Elisabeth Je moet nog niet aan trouwen denken. Jij kunt meisjes genoeg krijgen. Goei meisjes van werkende mensen. Laat dat rijk volk maar gerust.

Jan Ik heb aan de dochter van de herenboer nooit gedacht. Ze loopt me wel achterna. Kan ik dat verhelpen?

Elisabeth Het eten is klaar. Botermelk met brokken en een stevige boterham. (Af.)

Jan (Zet zich neer, peinzend.) Maria, Marieke...en waarom niet? Als die dikkop nog een keer naar hier komt...(Streelt een bloempot "Avondrood") Marieke, ... en waarom niet?

Scène 14. CARNAVAL IN HET DORP 1920

Personen: zuster, pater, Jan, Maria, figuratie.

Decor: twee tafeltjes en enkele stoelen.

Carnavalsfeer. Muziek. Lawaai. Papieren slingers. Confetti. Dansende paren, joelende jeugd lopend van jardin naar cour en omgekeerd. 2 dansende paartjes komen naar voor en zetten zich ieder aan een tafeltje en twee stoelen. Op de achtergrond roept iemand “changer” en de twee koppels wisselen van partner. Zo komen aan het tafeltje zijde jardin Maria en Jan te zitten. Maria gekleed als piraat en Jan gekleed als eenogige piraat. Het koppeltje zijde cour bestaat uit een pater en een nonnetje. Zij spelen alsof ze oud zijn.

Pater Ben jij onlangs nog te biechten geweest?

Zuster Wat zeg je?

Pater Of je nog onlangs te biechten bent geweest?

Zuster Wat zeg je?

Pater Of je nog onlangs te biechten bent geweest?

Zuster Neen.

Pater En waarom niet, eerwaarde zuster?

Zuster Onze pastoor hoort niet goed. Ik moet alles twee keer zeggen. En dan krijg ik dubbel tarief.

Pater Tegen mij mag je alles zeggen.

Zuster Wat zou je er van zeggen indien jij bij mij eens te biechten kwam? Bij mij is het goedkoop. Sociaal tarief.

Pater Vooruit dan maar. Ik heb bekoringen gehad, zuster.

Zuster Haha, bekoringen!

Pater Ik dacht dat je niet goed hoorde?

Zuster Onze pastoor hoort niet goed. Soms teuten mijn oren ook. Maar dat duurt nooit lang. Bekoringen, vertel op!

Pater Ik had goesting in...

Zuster Haha, fout!

Pater Ik rook het en was meteen verkocht.

Zuster Een reukzonde dus.

Pater Ik rook daarnet, toen ik voorbij het kraampje danste...

Zuster Frieten? Daarvoor moet je geen penitentie doen. Of toch wel.

Pater Je zegt het maar, zuster.

Zuster Als penitentie betaal je mij een pakje frieten en een curieworst speciaal. Vooruit!
(Beiden vlug af.)

Jan (Gedurende het gesprek tussen de pater en de zuster draaide Jan rond de stoel van Maria. Het is duidelijk dat ze elkaar herkennen. Voor het publiek hoeft het niet dat men hen herkent. Toch zullen ze eerst nog een spelletje spelen.) Wie is wie?

Maria (Met zware stem.) Janssens, piraat eerste klas.

Jan Hou je van bloemen?

Maria Die bloeien niet op ons piratenschip.

Jan Er is toch water genoeg?

Maria Te zout. (Haalt fles whisky boven en twee glaasjes.) Een piratendrankje?

Jan Als het niet te zout is. (Maria schenkt voor beiden in.) Hoeveel lettertjes zijn er?

Maria Meer dan twintig. Er zijn ook veel kleine lettertjes. Kun je zingen?

Jan Als ik eerst mag drinken. (Ruikt.) Duivelswater. Ideaal voor piraten. (Drinken.)

Maria Suikerwater. Ideaal voor zuigelingen.

Jan (Zingt het kinderliedje "In een klein stationnetje, 's morgens in de vroegte..."
Maria zingt meteen mee.)

Maria (Rukt Jan zijn masker af en zoent hem.)

Jan Alleen op mijn linkerwang. Ik heb vorige week een klein griepje gehad.

Maria Zeerovers krijgen geen griepje. Als ze écht ziek worden, dan gaan ze meteen dood. (Zoent Jan hartstochtelijk. Jan snakt naar adem.)

Jan Leer je dat aan je kinderen in de school?

Maria Jij vertelt alleen maar verhaaltjes in de jongensschool. Ik moet je nog feliciteren.

Jan Waarvoor?

Maria Voor je examen. Het moet zeker niet makkelijk geweest zijn.

Jan Ik heb de jury omgekocht. Iedereen een varkenspoot gegeven. Ze zijn nadien allemaal ziek geworden, maar toen was mijn diploma al getekend. Schenk nog eens in.

Maria (Schenkt in. Kijkt een beetje angstig rond.) Ik heb Napoleon gezien.

Jan Zolang je niet Marie-Louise heet kan het geen kwaad.

Maria Hij lijkt op mijn vader.

Jan En dan? Hoe is het met “Avondrood”?

Maria De afstammelingen staan in de klas. Alle zusterkes vinden hem mooi.

Jan Jen bent een mooie vrouw geworden. Het wordt tijd dat je een vaste vrijer kiest.

Maria Vrouwen laten zich kiezen. Alhoewel...

Jan Ik heb vandaag gekozen. Een moeilijke keuze. Moeilijker dan mijn examen. Ik ga haar voortaan iedere zaterdag ontmoeten. Onder een beukenboom met een kapelletje. Om acht uur. Met de fiets.

Maria Wie is het? Weet ze het zelf al?

Jan Ik durf het niet zeggen. Ken je het verhaaltje van Judas met zijn dertig zilverlingen. Weet je wat hij zei?

Maria (Declameert.) Die ik zal kussen, die is het. Grijpt hem!

Jan (Zoent Maria hartstochtelijk, bijna brutaal.)

Maria Napoleon is daar! (Vlucht.)

Jan De lindedreef. De laatste boom, die met dat kapelletje.

Maria En het lof, volgende zondag om drie uur. (Af.)

Jan (Drinkt van zijn glaasje.)

Jeroem (Op gekleed als Napoleon, kwaad.) Heb je mijn dochter niet gezien?

Jan Ik wist niet dat Napoleon een dochter had. Ik ben maar een eenvoudige piraat.

Jeroem Je speelt met vuur, manneke.

Jan Daarvoor ben ik nu eenmaal piraat. Het is een van de weinige pretjes die je op zee kunt maken.

Jeroem Ik zal mijn zwaard trekken. Je in mootjes hakken...

Jan Op een piraat min of meer komt het niet aan. Voor sommigen zijn mensen niet belangrijk. Mag ik je een goede raad geven? Hou je dochter weg van mij. Ze heeft mij gevraagd of ik met haar wilde trouwen. Tegenwoordig willen vrouwen ook hun zegje hebben. Ik heb bedenktijd gevraagd. Zoiets doe je toch niet zo maar. Ik heb nog betere aanbiedingen gekregen. Een betere partij kan ik toch zo maar niet laten liggen?

Jeroem Zij zal trouwen met de zoon van de Donckhoeve. Dat is zo afgesproken. Een goede partij voor haar. Als je Maria nog lastig valt dan stuur ik de politie op je dak. Aanranding en eerroof. Daar staan serieuze gevangenisstraffen op. Als burgemeester ken ik wel wat invloedrijke mensen.

Jan Je mag je dochter hebben. Verkoop ze maar als een drachtige koe. Alles is toch maar koopwaar voor jou!

Jeroem Ik zal je... met mijn zwaard... (Kwaad af.)

Jan Een drachtige koe. Maar Marieke toch! (Drinkt twee glaasjes, kijkt voor zich uit.)

Maria (Terug op.) Je hebt hem kwaad gemaakt. Was dat wel nodig?

Jan Voor de zoon van de Donckhoeve niet.

Maria Die schele otter. Hij kan nog niet eens een ploeg vasthouden.

Jan Als je trouwt hou je, als man, eerst iets anders vast.

Maria Je hebt gelogen tegen mijn vader.

Jan Als je verliefd bent dat lieg je wel meer. Je mag alleen je eigen leugens niet geloven.

Maria (Drinkt glaasje leeg, zoent Jan.) Ik trouw met jou.

Jan Dat kun jij wel zeggen. En ik dan?

Maria Je moet me de eerste dagen alleen maar zoenen en nadien zien we wel!

Jan En je vader dan?

Maria Er moet niet te veel volk op het feest zijn. Alleen jij en ik. (Zoenen.)

Scène 15. HET TROUWFEEST
1920

Personen: Jan, Maria, pastoor, figuratie.

Decor: (jardin achteraan) een tafeltje en twee stoelen voor het boshuisje.

Maria en Jan zitten ieder op een stoel tegenover elkaar. Twee fietsen staan tegen het boshuisje. Op de tafel een gebraden kip, twee appels en een half brood. Ze maken zich klaar om te gaan eten.

Jan Een ogenblikje. (Naar zijn fiets toe en haalt een stukje kaars uit de bagagetas.)

Maria Een stukje kaars?

Jan Gekregen van de pastoor. Een romantisch etentje bij kaarslicht. Hij wilde zelfs een glaasje komen drinken, maar ik zei dat er geen wijn voorzien was. Daar kon hij wel wat aan doen zei hij. Maar daar bleef het dan ook bij.

Maria Blankenberge.

Jan (En Maria lachen.) Blankenberge. (Samen.)

Maria Ik wil zo vlug mogelijk kinderen.

Jan Daar kan ik voor zorgen. Hoeveel?

Maria Beginnen met één.

Jan Je ontgoochelt me. Eentje maar? En dan?

Maria Nog een. En dan nog een. Totdat we er veel hebben.

Jan Je zult ontslagen worden in de meisjesschool. Gehuwde vrouwen mogen geen les geven. Dat is het reglement. Misschien kan je vader iets voor je doen.

Maria Op eigen benen staan, was ons besluit. (Weent.)

Jan (Beschermend.) Waarom...

Maria Het had toch allemaal anders gekund.

Jan De herenboer, je vader, had enkele koeien te veel. Je had bij je stand moeten blijven. Trouwen met de zoon van de Donckhoeve. Dan was er wel een groot feest geweest. Een geitje of twee. Een paar schapen en een dikbil rund. En wijn en muziek. Maar je wilde met een zoon van een arme weduwe trouwen.

Maria Ik hou van jou, Jan. (Droogt tranen en zoent Jan.)

Jan Van liefde alleen kun je niet eten.

Maria Maar we hebben toch die gebraden kip. En een half brood.

Jan En een dessert, (Toont de twee appels.) zoals het past bij grote feesten.

Maria Jan, ik ben toch een beetje bang. Ik heb opeens koud.

Jan Hier is mijn vest. (Geeft vest aan Maria.) Straks maken wij een vuurtje. Kijk, ik zal nu de kaars al laten branden. (Steekt de kaars aan en plaatst ze op de tafel.)

Maria Was het wel verstandig?

Jan Neen. We hadden moeten tevreden zijn met wat we hadden. Iedere zondag naar het lof gaan en de lindedreef. Nu zitten we hier.

Maria We hebben elkaar toch. We bouwen ons geluk wel op.

Jan Heb je daarnet de mensen niet zien lachen? Een koppel met de fiets naar de kerk, om te trouwen. Twee dronkaards uit de café als getuigen.

Maria (Zingt liedje: “Zo bouwen wij getwee aan Vlaanderens toekomst mee, hali, halo... zo bouwen wij getwee...” - of ander soortgelijk liedje. Jan zingt dat liedje mee en houdt haar hand vast.)

Jan We beginnen aan de kip.

Maria Voor mij een stevig billetje.

Jan De billetjes zijn voor mij. (Breekt met hand een stuk van de gebraden kip.) Of toch weer niet. Jij krijgt het lekkerste stuk. En straks mag jij eerst van de appels kiezen. (Verdeelt kip en ze beginnen te eten.)

Pastoor (Op met fiets in volle snelheid.) Hallo!

Maria (En Jan kijken verrast op. De pastoor werpt een fles wijn naar Jan toe. Jan vangt die fles op.)

Pastoor Een goed merk.

Jan Ik ken niets van wijn.

Pastoor Ik wel. Trek er de kurk maar uit. Ieder een stevige slok en de rest voor mij. De bende komt ook. (Zet fiets tegen de andere fietsen en breekt stuk van de kip.)

Jan De bende?

Pastoor Ik heb een processie georganiseerd. Als pastoor kan ik wat meer dan een gewone sterveling.

(Alle figuranten uit de processie- wijding van de oogst, komen op. Ze hebben allemaal wat eten mee; en tafels en stoelen. Er is ook een harmonicaspeler bij. Meteen is het een gezellig feest. Men zingt en danst en eet. Jeroem komt als laatste op. Hij draagt een varkenskop en zet die meteen op de kleine tafel voor Jan en Maria.)

Maria (Tot Jan.) Waarom wilde je steeds naar Blankenberge?

Jan Ik wilde helemaal niet naar Blankenberge.

Maria Je wilde toch op reis?

Jan En wat moest er gebeuren voordat je op reis kunt gaan? Je moest toch eerst getrouwd zijn?

Maria Dan heb jij nooit aan mij gevraagd om met jou te willen trouwen?

Jan Neen. Maar het kan nog. En vermits er hier zoveel volk is zul je zeker niet weigeren.

Pastoor In de kerk was alles in orde. Blankenberge interesseert mij niet.

Jeroem En mijn zegen hebben jullie ook.

Jan (Geknield voor Maria, terwijl hij haar hand vasthoudt.) Maria, wil je...

Maria (Omhelst Jan hartstochtelijk.) We gaan niet naar Blankenberge. (Zoenen.)

Pastoor (Drinkt van fles wijn.) Verdorie. Ik heb me vergist. Het is miswijn.

Scène 16. DE DOOD VAN TONY

Deel 2020

Personen: Jo, An, Kat, en de spelers uit de vorige scènes als figuratie.

Decor: de doods-kist waarin Tony ligt, 4 kaarsen ernaast, een zwarte doek. Aangepaste muziek
De opstelling van de doods-kist en de stoet burenen die komen groeten, kan best achteraan van het podium gebeuren.

Vooraan een tuintafeltje en twee stoelen.

Jo staat vooraan aan de kist en begroet de burenen die de overledene komen groeten. Een zestal personen volstaat. Sommigen wenen anderen zeggen alleen maar “Innige deelneming” en gaan verder af.

Volgorde kan zijn: een vroedvrouw 1, Johannes, vroedvrouw 2, kind, Kat, leraar, ...

Wanneer Kat Jo condoleert kijken ze mekaar even in de ogen. Wanneer iedereen weg is gaat Jo voor de kist staan.

Jo Vader, ik begrijp het niet goed. Net nu ik je het meest nodig heb ben je er niet meer. Je grote handen die mij streelden, je zachte ogen en je lach om je mond, ik zal je nooit vergeten. Eigenlijk voel ik in mij een grote pijn: ik heb je veel te kort

gedaan. Ik had je meer moeten helpen, je meer gezelschap moeten houden, je meer opbeuren, je meer liefde geven. Je had het lastig de laatste maanden en toch heb ik je te weinig gesteund, opgebeurd. Misschien kan ik nog iets goed maken: ik zal de wereld tonen dat jouw goedheid in mij verder leeft. Ik zal jouw idealen uitstralen. Ik zal mijn kennis en talenten niet onbenut laten. Jij leeft in mij voort. Dag, vader!

(Jo groet zijn vader nogmaals, weent, en zet zich aan de tafel vooraan. An, zijn moeder komt met een doos (foto's, enz.) bij hem zitten.

An Ween maar eens goed, jongen!

Jo Het was mijn beste vriend. Hij had altijd tijd voor mij! Hij wilde dat ik verder zou studeren. Hij ontzegde zich alles opdat we toch zouden rond komen. Hij overleefde, ook moreel zijn ongeluk. Nooit haatte hij. Ook al had hij er reden voor! Van verder studeren zal nu wel niet veel meer in huis komen. Ik zal in de brouwerij gaan werken.

An Daar moet jij je geen zorgen over maken.

Jo Geen zorgen?

An Ik kan in een kringloopproject gaan werken. Het betaalt wel niet veel, maar we redden ons wel! (Zij bekijkt foto's uit de doos en toont die aan Jo.) Deze foto werd genomen toen je je eerste onderbroekje droeg. Hier lees: weg met de pampers! Je eerste schoolrapport. Je plechtige communie, ken je dat meisje nog?

Jo Natuurlijk. Die van het computerfabriekje. De dikke nekken familie.

An Met kikkerpoten. Katia, Kat...het is een mooie vrouw geworden.

Jo Zo zijn er zovele. De streken van de familie zijn er vast al ingebakken, vastgeroest.

An Ze was hier. Heb je haar niet gezien? Het is een lief kind.

Jo Wacht maar enkele jaren. Dan heeft ze al enkele diploma's en nog meer streken! Maar wij zullen ook vechten! We laten ons niet doen. Ik wil verder studeren.

An Bruggen bouwen? Wil je nog altijd ingenieur worden?

Jo Bruggen bouwen in Afrika. Een brug over een rivier brengt mensen samen. Mensen, ook al zijn ze zwart van huidskleur: iedereen heeft recht op geluk.

An Hier: je eerste fiets. Een koersfiets. En dit...dit zijn papieren van je papa. (Leest.) "Computer International."

Jo Computer International?

An Hier kijk zelf maar. (Geeft papieren aan Jo.)

- Jo Bewijzen van eigendom. (Bekijkt de papieren.) Computer International... (Neemt krantenartikel uit de doos. Leest.) “Computer International verankert zich in Vlaamse software bedrijven. Het Amerikaanse bedrijf Computer International is sterker dan ooit. Na een periode van tegenslagen als gevolg van gerechtszaken en de schadeclaims die daarop volgden, maakt het bedrijf een geslaagde comeback. De...”
- An Het spaarpotje waarvan je vader vertelde, enkele dagen geleden. Toen hij ploegbaas werd in de fabriek en hij zijn eerste loonsverhoging ontving, kocht hij aandelen van een computerbedrijf. Ik was er tegen. Hij zou ze terug verkopen, beloofde hij. Maar dat is dan niet gebeurd. Ik heb er ook niet meer achter gevraagd. Een mooie herinnering.
- Jo Centen, mama! Centen!
- An Vergeelde briefjes. Waardeloos.
- Jo Die firma bestaat nog. Computer International...
- An (Legt aandelen terug in de doos.) Ze passen er netjes in. Een mooie herinnering.
- Jo We zouden ze naar de bank kunnen doen. Dan weten we meteen wat ze waard zijn.
- An Kijk, deze foto... Je eerste pak met een gillet. (Toont foto.)
- Jo Als, als, ...als die papiertjes centen waard zijn, veel centen, dan koop ik voor jou een nieuw appartement in de stad, weg van dat kleinburgerlijk gedoe hier in het dorp. En ik zou...
- An Je vader zou het niet gewild hebben. Hier zijn wij geboren en getogen. Hier wil ik blijven wonen en naast je vader begraven worden, later. Jij moet echter studeren! Wij samen. (Zingt liedje van een van de eerste scènes: “Zo bouwen wij getwee aan Vlaanderens toekomst mee...” Wij samen slagen er ons doorheen. Jij wordt bruggenbouwer! Dat heb ik je vader beloofd, even voordat...

(An en Jo samen naar de kist toe. Staan stil bij de kist, nemen mekaars hand vast.)

fade-out.

Scène 17. DE ONTMOETING

Deel 2020

Personen: Jo en Kat.

Enkele jaartjes later.

Decor: twee cafétafeltjes, 4 stoelen op een caféterrasje.

Jo zit aan een tafeltje met een trappist voor zich. Hij geniet. Kat wandelt voorbij, blijft staan, aarzelt.)

Kat Dag.

Jo Dag.

Kat Mag ik bij je komen zitten?

(Jo haalt de schouders op.)

Kat De bruggenbouwer, noemen de mensen jou, weet je dat?

Jo Laat ze maar zeggen. En wat zeggen ze van jou?

Kat De dochter van de dikke nek.

Jo De dikke nek met...kikkerpoten.

(Beiden lachen.)

Kat Dat is lang geleden.

Jo Zet je. Wat drink je?

Kat Een...

Jo Trappist. Al mijn vrienden drinken trappist.

Kat Bruggenbouwers. Stevige knapen. Maar meisjes...(Lacht. Zet zich aan tafeltje van Jo.)

Jo Met grenadine?

Kat Puur dan maar!

Jo Mooi! (Af en meteen terug op met trappist voor Kat.) Alsjeblieft. Gezondheid!

Kat Gezondheid. (Drinken.) Je laatste dag?

Jo (Knikt.)

Kat En dan het laatste jaar...

Jo (Knikt.)

Kat En dan bruggen bouwen? Of ben je van mening veranderd?

Jo En jij...

Kat Nog één jaar.

Jo Dokter?

Kat Wist je dat dan niet?

Jo Ik leef meer in Leuven dan hier. Als ik naar huis kom is het om te slapen.

Kat Ik ook. Ik bewonder je.

Jo Mijn moeder ook.

Kat Ik zie haar soms bij de bakker. Ze kan over jou niet zwijgen. Je hebt een fantastische moeder.

Jo Ze werkt dag en nacht. In de kringloopwinkel en nadien doet ze nog vertaalwerk. En dat allemaal omdat zoontje lief zou kunnen studeren.

Kat En in Leuven trappist drinken. Ze heeft me eens uitgenodigd. Ik heb een hele avond foto's moeten bekijken en gele papiertjes moeten ontcijferen. We zijn samen naar de bank geweest en ze schrok toen ze buiten kwam.

Jo Regende het misschien?

Kat Neen, ze had nog nooit zoveel centen in haar handen gehad, zei ze.

Jo Dat had ze niet mogen doen. Die papiertjes zijn een aandenken aan mijn vader.

Kat Die papiertjes zijn er nog. Die man van de bank heeft er alleen maar stukjes afgesneden, van vele jaren.

Jo Waarom studeerde jij niet voor informatica. Jouw vader en zijn bedrijf zouden dat gewaardeerd hebben.

Kat Ik wil mijn eigen weg gaan. Computers maken onze samenleving kapot. Mensen kunnen niet meer nadenken. Computertje raadplegen, zeggen ze altijd. Waar is de ziel van de mensen gebleven? Waar zit de warmte van menselijke relaties?

Jo Jouw vader heeft al een praktijk voor je klaargemaakt. Je neemt meteen een verpleegster in dienst...

Kat Mis. Ik blijf hier niet. Ik ga naar Indië of, ... och ik weet nog niet goed. Maar hier blijf ik niet. Kalmeerpillen voorschrijven, daar word je geen dokter voor. Jij gaat naar Afrika, hoor ik zeggen?

Jo Dat is altijd mijn droom geweest en nog!

Kat We zouden misschien samen kunnen gaan?

Jo Wat? Wat bedoel je?

Kat Eens ik dokter ben...Hier blijf ik toch niet. Er is teveel miserie in de wereld.

Jo Van een trappistje... Jij naar een ander land? Dat had ik niet van je gedacht. Ik geloof je niet.

Kat Met Artsen Zonder Grenzen. Voor een tijdje maar. Om wat ervaring op te doen. En als wij samen...

Jo Wij samen... Wat een trappistje al niet vermag! Wij samen... Aan zo iets heb ik nog niet gedacht. Waaraan heb ik die eer te danken...

Kat Je weet toch dat ik ...

Jo Van mijn moeder. Dacht ik zo. Je doet me schrikken. En dat voor mijn laatste vakantiedag.

Kat Je weet toch nog, toen in de lagere school. Jij wilde niet naast mij gaan zitten...

Jo Dat was om je te pesten. Eigenlijk mocht ik je best. En aan die vlechtjes wilde ik wel eens trekken. Die kus toen, dat was dus gemeend?

Kat Ik denk het. Was dat verkeerd? Ik denk zelfs dat ik al lang op een gelegenheid zat te wachten.

Jo Veertien dagen geen frietjes kunnen eten. Heel mijn kaaksbeen geschonden.

Kat Je hebt er toen niet over nagedacht?

Jo Meisjes zijn vlugger rijp, zegt men. En vermits wij op dezelfde dag geboren zijn...

Kat Wat denk je van mijn voorstel?

Jo Een cultuurschok. Ik zal van het station van Leuven de weg naar mijn studentenkot niet meer vinden, denk ik.

Kat Je kunt er toch over nadenken.

Jo (Enthousiast, hij schrikt van zichzelf.) Zeker. Zeker.

Kat Dan vind je het goed, dat...

Jo Het overvalt me. Jij als dokter naar het buitenland, jij naar dezelfde streek als ik, jij met je voorstel... te veel voor mij. Wat zal je lieve papa daar van zeggen? Hij heeft zeker met zijn computersysteem al een vrijer voor je gezocht en gevonden.

Kat Sprak ik van een ...vrijer?

Jo (Drinkt in een teug zijn glas leeg.) Mijn trappist is leeg. Nog eentje? Dan gaat het misschien over?

Kat (Drinkt ineens haar glas leeg en staat op.) Ik moet nu weg.

Jo Ik ook. Je mag hier zo maar niet blijven zitten. Ik ga een wandelingske maken.

Kat Ik ook. (Wijst.) Naar de Nete?

(Jo knikt, staat op en wandelt naar zijde jardin. Kat wandelt traag achter hem aan. Net voordat ze afgaan neemt zij zijn hand en zij vleit zich tegen hem aan.)

Scène 18. DE BOLWASSING

Deel 2020

Personen: Jo, Kat, Man, An en Aimé.

Decor: twee banken en wat carnavalversiering.

Carnavalsfeer. Jo zit op een bank en kijkt naar Kat die met een andere man danst. Ze heeft het blijkbaar naar haar zin en kijkt, plagend, naar Jo. Hij heeft blijkbaar genoeg gedronken en toch lurkt hij nog regelmatig aan zijn bierflesje, waarmee hij soms naar zijn mond zoekt. Op een gegeven moment danst Kat met haar danspartner voorbij Jo. Hij wil met haar dansen, maar zij doet teken dat hij te veel gedronken heeft en danst met haar partner voorbij Jo en dan samen af. Jo kijkt hen na. Aimé is verkleed als een olifant en komt op. Ook hij heeft te veel gedronken. Hij heeft ook een leeg flesje bij zich.

Aimé (Houdt flesje tegen het flesje van Jo.) Santé!

Jo Santé!

(Ze willen drinken maar stellen vast dat hun flesje leeg is en werpen het dan weg.)

Aimé Gedaan met carnaval!

Jo Juist! Maar, ... waar blijf je met je slurf?

Aimé Daar maak ik een computer van. Ik maak van alles computers.

Jo En ik koop al je computers met mijn gele papiertjes. En we verven ze allemaal blauw. Blauw. Blauwe Computer International. Een nieuwe big computer.

Aimé Gele papiertjes? Dan hebben ze op de bank toch niet gelogen?

Jo Banken liegen nooit. Ze vergeten je soms de waarheid te vertellen, dat wel. Blauwe Computer International.

Aimé Je moet mijn dochter gerust laten.

- Jo Heeft die ook een slurf? Neen, ze is gekleed als zeerover. Een zeerover heeft geen slurf, maar de vergelijking gaat wel op. Zeerovers nemen ook van alles wat niet van hen is.
- Aimé Jij moet mijn dochter gerust laten.
- Jo Ik ben ook een zeerover.
- Aimé Met mijn slurf rond jouw zeeroversschip en je gaat zo naar de haaien. Soort zoekt soort. Jouw soort hoort bij de mijne niet. Met een slurf kun je meer dan met een zeeroversplunje. Er zijn in heel de wereld maar drie mannen die voor mijn dochter geschikt zijn.
- Jo En ze hebben allemaal veel geld. Héél veel geld. En een slurf.
- Aimé Luister eens: ik heb nu een beetje te veel gedronken...
- Jo Ik heb verdomd veel te weinig gedronken. Ik moest de hele brouwerij leegdrinken. Dan dacht ik niet meer aan die unieke dochter van jou. Dan kon ze me gestolen worden. En jouw slurf erbij! Jouw dochter? Heb je ze al gezien? Ze danst met een andere armoezaaier. Zij is anders dan jouw soort.
- Aimé Met carnaval is iedereen gelijk. Maar morgen is alles terug normaal. Dan ben ik terug mijnheer Aimé.
- Jo Zonder slurf.
- Aimé Luister eens: ik heb nu wel een beetje te veel gedronken, maar ik kan er wel tegen. Eigenlijk mag ik je wel.
- Jo Ik jou niet, dat is een eerste verschil. Ik hou niet van olifanten: ze hebben een te dikke pels. Anders at ik ze allemaal op. Maar waar begin je bij een olifant? Zo een slurf is niet eetbaar. En die poten?
- Aimé Er zijn op heel de wereld maar drie mannen die geschikt zijn voor mijn dochter.
- Jo En ze hebben allemaal véél geld?
- Aimé Natuurlijk.
- Jo Wie rijk is, heeft geld gestolen. Maar dat is niet erg. Iedereen steelt.
- Aimé Nu zeg je het. Het is de kunst te stelen zodat iedereen het aanvaardt. Je moet weten hoe je het moet doen.
- Jo Je moet er een dikke kop voor hebben.
- Aimé Noem het verstand. Noem het ondernemingsgeest.

- Jo Noem het corrupt zijn. Geen scrupules hebben. Wie rijk is heeft anderen een stukje welvaart weggenomen. Gestolen.
- Aimé Je hebt nu eenmaal bergen en dalen.
- Jo Heeft jouw dochter bergen?
- Aimé Als er geen bergen waren, dan was alles even vlak. Je had geen golvend landschap. Maar je hebt nu eenmaal bergen en dalen. Je hebt mensen met capaciteiten en je hebt mensen die leven van de ene in de andere dag.
- Jo Je hebt mensen die tevreden zijn en je hebt mensen die nooit tevreden zijn. Mensen die altijd meer en meer willen.
- Aimé Mensen die werken en anderen die profiteren.
- Jo Ten tweede: jouw dochter is een luxepaard. Ze leeft in een schijnwereld. Ze kent niets van het echte leven. Wie niet weet dat er armoede in de wereld is, kan niet gelukkig zijn. Als ik ooit trouw dan trouw ik met iemand die weet wat de waarde van een euro is. Wat de gewone mens moet doen om in leven te blijven. Jullie met jullie computers hebben de wereld kapot gemaakt. Laat het gepeupel maar computerspelletjes spelen. Jullie verkopen die spelletjes en worden er rijk van. Maar voor jullie is de computer meer dan een spelletje. Jullie zijn de moderne Romeinen. Brood en spelen. Computer en spelen.
- Aimé Je hebt bergen en...
- Jo Jouw dochter heeft geen bergen.
- Aimé De bruggenbouwer!
- Jo Hoogstens heuveltjes. Je mag je dochter hebben.
- Aimé Zo hoor ik het graag. Je bent een kerel naar mijn hart.
- Jo Jij hebt geen hart, alleen een slurf en die is niet eetbaar. Met de gele papiertjes van mijn vader...
- Aimé Jouw vader? Maar beste kerel: dat was een dagdromer. Een dwarsligger. Zijn laatste werkgever was een begrijpend man. Maar neen, jouw vader wilde gelijk hebben, voor de rechter. En hoe is dat verhaal afgelopen? Armoede! Mijn dochter behoort tot de weldenkende minderheid.
- Jo Soort zoekt soort.
- Aimé Prima. Je hebt het eindelijk begrepen. Eens ze afgestudeerd is, maak ik er werk van.
- Jo Jij met je dochter. Loop naar de maan of naar de duivel, dat is niet zo ver! En maak nu dat je wegkomt. Jij met je dochter! Scheer je weg!

Aimé Beste kerel: ik laat me niet afscheppen.

Jo Maak dat je wegkomt of ik leg een knoop in je slurf!

Aimé Jij hoort bij de lege flesjes. Ik ga er nog eentje leegmaken! Salu! (Af.)

An (Op. Kijkt bezorgd naar Jo.) Ik heb je overal gezocht.

Jo Maar niet hier bij de lege flesjes. De vader van Kat kwam me de les spellen.

An Je bent dronken.

Jo Langs een kant. De andere kant is nog normaal.

An Kom naar huis jongen!

Jo Jij met je Kat. Het is een echte kat. Met klauwen. Jij hebt mij altijd een verkeerd beeld opgehangen van dat verwend schepsel.

An Je bent boos op Kat!

Jo Op alle katten. En zeker op verwende katten.

An Kom, we gaan naar huis.

Jo Mama, we verkopen die gele papiertjes en kopen dat computerfabriekje van de kattenfamilie. Waarom moeten er rijken en armen zijn in deze verdomde wereld?

An Kom, bruggenbouwer. Jij bent de rijkste zoon die ik heb.

Scène 19. DE BRAND DEEL 2020

Personen: Jo, An, Kat, Aimé, twee brandweermannen, figuratie.

Decor: het huisje van Jo en An is aan het afbranden. Men ziet een silhouet van het huisje, rook, vlammen, knetterend hout. Brandweermannen roepen elkaar wat bevelen toe.

Vooraan: een bankje.

Jo (Op met gedeeltelijk verbrand speelgoedbeertje. Zet zich vooraan op de bank, streelt het beertje, kijkt voor zich uit, weent.)

An (Op met twee oude borden. Ze legt die borden voor zich op de grond.) Het had erger kunnen zijn.

Jo Ja.

An We leven nog.

Jo Alles wat aan mijn vader herinnerde. Mijn jeugd... Alles is weg...

An Nooit is iets voor altijd verloren. Wat in ons hart leeft kan men ons niet afnemen. Wat we nu niet meer kunnen voelen, vastnemen, is niet verloren. In ons hart...

Jo We leven nog...

An Jouw vader zou anders gereageerd hebben. Na iedere dag is er een morgen. Een nieuwe dag, een nieuwe zon...

(Brandweermannen lopen af en aan met brandweerslangen. Brandweerslangen worden opgerold.)

Jo Mijn vader. (Weent.)

(Gekraak. Het silhouet van het huisje valt in elkaar. Alle vlammen doven. Twee brandweermannen brengen mand met wat huisraad. Groeten en af.)

An (Kijkt in de mand. Neemt een vork en een mes.) Alles is nog niet verloren. Wat gaan we eten? Een kippetje of een konijntje? Er lopen hier zeker nog wel enkele konijntjes rond...

Jo Laat die beestjes!

An De groentetuin. Ik maak voor jou een groenteschotel klaar.

Jo Ik heb geen honger.

An Een krop salade en ...

Jo Geen honger.

An In de linkerhand een krop salade en in de rechterhand een rood worteltje zoals de konijntjes.

Jo (Recht.) Ik ga wat wandelen. (Af.)

(An legt mes en vork in de mand met huisraad, zet zich op de bank en neemt hoofd tussen de beide handen.)

Kat (Op.) Vreselijk. Vreselijk.

An Het valt nog wel mee. We redden het wel.

Kat Als ik iets voor je kan doen. Als wij iets voor je kunnen doen...

An Bedankt! We redden het wel.

Kat Waar gaan jullie slapen?

An We vinden wel iets. Het regent niet.

Kat Als ik dan toch niets kan doen... (Traag af.)

Jo (Terug van zijn korte wandeling.) De doos. De doos met die papieren...

An Die papieren...Die heb ik al een tijdje geleden naar de bank gedaan.

Jo We redden het wel! Morgen is er een nieuwe dag. Een nieuwe zon! (omhelst An.) We redden het wel!

Scène 20. DE RECEPTIE
Deel 2020

Personen: Jo, Kat, An, Aimé, een dienstster voor de receptie en figuratie.

Decor: een receptieplaats in het gemeentehuis. Een spreekgestoelte en enkele stoelen.

Aimé als burgemeester staat achter het gestoelte. Enkele toehoorders zitten op de stoelen die in rijen opgeteld staan. Jo zit naast An op de eerste rij. Kat helemaal achteraan. Bij het begin van de scène applaudisseert het publiek. De spreker is gecharmeerd door deze onderbreking.

Aimé Ten minste, geacht publiek, ten minste, indien u mij toestaat mijn toespraak te vervolgen... (Applaus.) Nu waarom zijn wij naar hier gekomen? Voor de receptie? Misschien wel. Maar vooral om iemand van bij ons te huldigen, eer te bewijzen. Zelden, zeggen de proffen zelf, zelden is er een laureaat met zoveel kwalificaties, en heeft een laureaat met zoveel kennis de universiteit verlaten. Wat ons vooral treft is zijn inzet en vastberadenheid opmerkzaam. We hebben hem zien opgroeien in pijnlijke omstandigheden. Misschien juist daardoor is hij groot geworden. Idealisten zijn raar geworden in ons computerland. Iedereen is met zichzelf bezig, en dat is goed, maar jammerlijk genoeg vergeet men ook tijd te maken voor de anderen, voor onze maatschappij.

Ik zal nooit een beeld vergeten: hij zat met een pluche beertje vol jeugdsentiment op het bankje voor hun afgebrande woning. Dat en nog wat onbruikbare huisraad was het enige wat nog overbleef. Maar er leefde een onuitwisbaar verlangen om opnieuw te beginnen. Om door te gaan, om met een zeker elan terug een plaats te veroveren, een brug te bouwen, zullen we hier maar spreekwoordelijk aan toevoegen.

Dames en heren, geacht publiek, wij huldigen vandaag Jo Vercammen om zijn grote menselijke waarde en omdat hij met de grootste onderscheiding zijn diploma van burgerlijk ingenieur in de bouwkunde heeft behaald. Wij noemden hem in de volksmond altijd al lachtend “De bruggenbouwer”, wel vanaf vandaag is hij dat ook officieel. Gefeliciteerd! (Geeft Jo een hand en overhandigt hem een aandenken van de gemeente. Het publiek applaudisseert.) En mag ik u nu, geacht publiek, uitnodigen voor de receptie. Drink niet te veel, maar vooral ook niet te weinig. Onze budgetten moeten namelijk ongeveer kloppen. Dank voor uw

welwillende aandacht. (Feliciteert An en geeft sommige van de aanwezigen een hand.)

An (Feliciteert haar zoon Jo.) Ga je nu echt weg?

Jo Nu nog niet: eerst iets drinken.

(Een dienstster op met een bord glazen: wijn, water, ... Iedereen neemt iets, ook Aimé. Aimé doet vanuit de verte naar Jo teken en heft zijn glas, Jo kijkt weg.)

Kat (Naar Jo toe en feliciteert hem.) Proficiat! (Lacht.) Bruggenbouwer! Ben je nu tevreden?

Jo Men mag nooit tevreden zijn. Dit is maar een eerste stap, een aanloop. Nu begint pas mijn leven.

Kat Het leven van een eenzaat.

Jo Zo zou ik het niet stellen. Een eenzaat is iemand die in zijn leven geen plaats meer laat voor anderen. Mijn hart staat open voor heel de wereld.

Kat Maar er is voor veel geen plaats meer in je hart.

Jo Je kunt het verleden nooit helemaal wegvagen. Er is te veel gebeurd.

Kat Ben je nog boos op mijn vader?

Jo Neen.

Kat En wat doe je met je aandelen van Computer International?

Jo Praat je in opdracht van je vader?

Kat Gewoon uit belangstelling. Of mag dat niet. Gelukkig had je moeder die doos naar de bank gedaan.

Jo Die doos was toen niet belangrijk.

Kat Nu wel.

Jo Misschien.

Kat Veel geld. Computer International heeft in vele bedrijven aandelen. Je zou er mee een goede zaak kunnen doen. Je zou een zakenimperium kunnen opbouwen. Je hebt de talenten. Ook in Afrika zou je er een hele stap verder mee geraken.

Jo Ik ga alleen met mijn handen en mijn kennis en mijn inzet naar Afrika. Computer International? Dat bespreek ik wel met moeder.

Kat Vader is bang dat jij de markt in Vlaanderen wilt destabiliseren. De computermarkt is oververzadigd, zegt men.

Jo Dat bespreek ik wel met moeder.

Kat Je hebt me nog niet gefeliciteerd?

Jo Waarvoor?

Kat Voor mijn diploma.

Jo Welk diploma? Ik heb gehoord dat jij er al een hele rij hebt verzameld.

Kat (Lacht.) Dat van dokter bedoel ik.

Jo Gefeliciteerd! (Geeft een hand, zonder veel enthousiasme.)

Kat Ik ga ook naar Afrika.

Jo Gefeliciteerd! Een toeval.

Kat Of met opzet. Niet ver van waar jij naartoe gaat. Kunnen we niet samen afreizen?

Jo Dat kan ik je niet beletten. Iedereen mag gaan en staan waar hij of zij wil.

Kat Je bent toch zo afstandelijk. Ik had wat meer vriendschap van je verwacht.

Jo Er is te veel gebeurd de laatste tijd.

Kat Die brand ben je nog niet vergeten.

Jo Neen, nooit.

Kat Jullie wonen nog bij je oom Wim?

(Jo knikt.)

Kat Toch ben ik een beetje ontgoocheld.

Jo Ja? Waarover?

Kat Over jou! Ik dacht dat jij en ik...

Jo Dat had gekund. Vroeger was dat mogelijk. Nu lijkt dat onwaarschijnlijk. Er is een te hoge muur. Daar kan ik niet over. Er zijn beperkingen in het leven. Misschien treed ik, na een tijdje, toe tot een godsdienstige gemeenschap. Het leven heeft voor mij andere waarden gekregen.

Kat Wat heb ik je dan misdaan?

- Jo Jij? Niets. Alleen ik ben veranderd.
- Kat Kan ik het verhelpen dat mijn vader veel centen heeft? Dat jij met je vredesbeweging strijdt tegen het waterprogramma van mijn vader zijn computermaatschappij? De rijken worden rijker, dat is zo. Mijn fout misschien? Kan ik het verhelpen dat de drinkbare watervoorraad door een computer gecontroleerd wordt? Jij zit te veel in zak en as. Kan ik het verhelpen? Waarom doe je niets? Het is nu eenmaal zo dat er zo een computerprogramma bestaat. Waarom koop je met je aandelen niet een deel van de maatschappij van mijn vader. De natuurlijke rijkdommen van deze aarde zijn voor iedereen bestemd. Help ze mee rechtvaardig te verdelen. (Korte pauze.) Ik weet niet wat ik hier kom doen.
- Jo Om je vader te horen speechen. Hij kan dat goed. Alleen: het zijn holle vaten. Hij meent geen enkel woord van wat hij zegt. Zo is dat met politiciers tegenwoordig.
- Kat Waarom ben jij dan naar hier gekomen? (Zonder antwoord af te wachten, keert ze zich om en praat met iemand anders.)

(Jo kijkt Kat na en zet zich op een stoel.)

- An (Naar Jo toe) Oom Jan heeft grootse plannen.
- Jo Iedereen vandaag. Kat heeft haar plan net uit de doeken gedaan.
- An Je bent niet eerlijk tegenover Kat.
- Jo Neen?
- An Neen. Ik weet dat jij van haar houdt en waarom doe je haar dan zoveel pijn?
- Jo Ze kan niet kiezen tussen haar vader met zijn rijkdom en iemand die op 't Laar woont. Op 't Laar wonen alleen maar dagjesloners, mensen die met hard en zwaar werk aan de kost komen.
- An Als je moeder zie ik dit niet graag. Alles in het leven is eenmalig. Nooit komt iets een tweede keer terug. Al jaren droom ik er van dat jij en Kat...
- Jo Ik weet dat en dan? Ik en mijn leven...
- An Alles zal ik je nooit vertellen. Dat gaat jou trouwens niet aan. Maar zonder Kat zou jij nu ... Geloof je nu echt dat mijn broer Jan mij zoveel gesteund heeft? Financieel? Waar zou hij het dan gehaald hebben? Denk eens na?
- Jo Dan heb jij mij belogen, bedrogen?
- An Moeders beliegen regelmatig hun kinderen, om bestwil.

- Jo Dan spijt het me dat ik mijn studies heb kunnen afmaken. Mijn droom moest niet uitkomen. Toch niet als het zo moest gebeuren. Ik heb heel mijn leven gevochten tegen de struikrovers die ons computerland beheersen. En nu vertel jij dat ik juist door die kapitalisten...Neen, moeder, dit betreur ik uit het diepst van mijn hart. Wat ben ik nu met mijn diploma?
- An Jij blijft altijd mijn bruggenbouwer.
- Jo En wie ben ik voor mezelf?
- An De zoon van Tony. Zijn evenbeeld. Een verbeterde uitgave.
- Jo (Na een korte pauze.) En wat zijn de plannen van je broer?
- An Hij gaat met pensioen en zou graag...
- Jo Wat rusten? Dat heeft hij heel zijn leven gedaan.
- An Voor een baas werken heeft hij altijd tegen zijn goesting gedaan.
- Jo Werken dat doe je nooit voor een baas. Je werkt omdat je dat graag doet, om het resultaat. Stenen metselen en een huis zien groeien is de beloning voor een metser. Dat loon is niet zo belangrijk.
- An Onze Jan gaat een huis bouwen.
- Jo Met pensioen en zwartwerken. Waar heb ik dat nog gehoord?
- An Ons huisje wordt terug opgebouwd. Net zoals het daar vroeger stond: aan de rand van het bos. Jan en ik, wij bouwen ons huisje terug op. Steen voor steen. Hij is gisteren al eens komen kijken.
- Jo En hij is gaan lopen en heeft zich een stuk in zijn kraag gedronken. Hij houdt van het werk: hij durft er zich makkelijk bij neerleggen.
- An Hij heeft een nieuwe kruiwagen gekocht en zijn gereedschap geolied.
- Jo Wie gaat die kruiwagen betalen? Die zakken cement? En al de rest? Moederke toch!
- An Eens jij wegbent moet ik wat onder handen hebben. Ik heb ook recht op dromen. Ik wil terug op dat bankje zitten en naar de ondergaande zon kunnen kijken. Jammer dat ik nooit kindergeschrei zal horen, vanaf dat bankje.
- Jo (Omhelst zijn moeder, zoent haar. Op dat moment komt Kat naar Jo toe.)
- Kat (Steekt hand uit.) Het ga je goed, Jo. Nog veel succes. (Geven elkaar een kand. Kat af.)

An Je hebt vandaag een van mijn dromen kapotgeslagen. (Zoent Jo en vlug af.)

(Ondertussen is de receptie bijna afgelopen. Een dienstster biedt Jo nog een laatste drankje aan. Jo drinkt dit ineens leeg. Kijkt rond. Af.)

Scène 21. EEN NIEUW BEGIN?
Deel 2020

Personen: Jo, An, Kat, Aimé.

Decor: het pleintje voor het station. Bord met verwijzing naar het station. Jo met koffers geniet nog van een sigaartje. De trein zal hem naar de luchthaven brengen.

An (Vlug op met pakje in de hand.) Kon je nu niet even wachten? Hier! Pakaan voor onderweg.

Jo Ik ben geen kind meer dat op schoolreis gaat.

An Maar toch nog altijd mijn kind. Mijn kind.

Jo Je hebt ruwe handen.

An Van de mortel. Jan heeft mij dat geleerd. Mortel blijft het best op zijn plaats zitten als je hem met een smak tussen de stenen kwakt. Als de voegen een vingerdik zijn zit alles op zijn plaats.

Jo (Neemt pakje aan.) Vier boterhammen met roerei en fijn gesneden ajuin. (Geeft An een zoen.) Alleen jij kunt zo'n lekkere boterhammen klaarmaken. (Doet pakje open en eet van een dubbele boterham.) Lekker.

An Jan vindt dat we plasticen ramen moeten laten zetten. Ik blijf bij hout. Zo was het vroeger. Het moet net als vroeger worden. Alleen, het raam van je kamer wordt anders: het moet open kunnen. Voor de sigarenrook. Dorst zeker? Wacht, hier koffie. (Schenkt tas koffie in voor Jo.) Moeders moeien zich met alles. (Haalt uit tas een foto.) Hier neem aan. En iedere avond geef je een zoentje op deze foto, net voordat de zon onder gaat. (Geeft ook een zakdoek.) En die gebruik je alleen voor je tranen, als je heimwee hebt.

Jo (Steekt pakje met de overige boterhammen en de foto weg in een van zijn koffers. De zakdoek steekt hij in zijn vestzak.) Hoever sta je nu al met het bouwwerk?

An Ik kan mijn rug al rechtzetten.

Jo Jan werkt maar een halve dag met een keer, heb ik gezien. Het wordt niets, moeder.

An Het eerste jaar heb ik bij jou alleen maar pampers vervangen en wat gesust als je hilde. Maar ik wist toen al wat je ging worden: een droom. Een droom die werkelijkheid is geworden. Kinderen grootbrengen of een huis bouwen: het is iets wat moet groeien, waarin je moet geloven.

Jo Waar is Jan nu?

An Nu? Ik denk dat hij nu al een pint te veel zal uithebben. Hij moet zich maar eens goed laten gaan.

Jo Moeder!

An De verzekering heeft betaald. Eindelijk. En morgen werken we ook niet.

Jo Je bent een wonderbare moeder! Ik zal je missen. (Omhelst An.)

An Nu je zakdoek nog niet gebruiken. Alleen bij de ondergaande zon. (Verwijdert zich.)

Jo Wat ga je doen?

An Een krant kopen.

Jo Jij leest toch geen krant?

An Ik heb een nieuwe bril gekocht.

Jo Een nieuwe bril? Wat weet ik nog allemaal niet?

An Veel. (Af.)

Kat (Op met twee koffers.) Dag.

Jo Wat een toeval!

Kat Geen toeval. Je moeder...Daarbij: iedereen mag met de trein naar de luchthaven rijden!

Jo Bengo?

Kat Ja. Hoe weet je dat?

Kat Toevallig?

Jo Opzettelijk gevraagd. Bengo is maar honderd kilometer van mijn brug verwijderd. Misschien kom ik je daar eens toevallig tegen. Je weet maar nooit.

Kat En hoe meer bruggen er over de rivier liggen, hoe makkelijker het wordt.

Jo Het zou ook met een prauw kunnen.

Kat Ben je nog boos op mij?

Jo Boos? Ik zou niet weten waarom. We horen gewoon niet tot dezelfde wereld.

Kat Ik dacht dat dat vroeger zo was. Waar de fabriek van mijn vader staat, stond vroeger een herenboerderij. De dochter is met een arme jongen getrouwd. Toen in de jaren 1920-1930 was dat misschien revolutionair, maar nu? We gaan nu beiden naar eenzelfde wereld met eenzelfde doel... We hebben eenzelfde ideaal...

An (Op met een pak kranten.) De vrede al getekend?

Jo Moeder! En wat doe je met al die kranten?

An Ik ga Frans leren.

Jo Frans?

An Nee, zoontje van mij! Ik ga voortaan regelmatig de krant kopen. Met mijn nieuwe bril kan ik die kleine cijfertjes van de aandelen lezen. Computer National zit in de lift zeggen ze. Ik wil het eerst zien.

Jo Ik weet waarom je een krant ging kopen.

An Ik ook.

Jo Wat ga je met die aandelen doen?

An Speculeren op de beurs of met Aimé trouwen. Als het een niet genoeg opbrengt dan moet ik mijn reserveplan uitwerken.

Jo Jij en Aimé? Moeder toch! Met de “waterdrager”? Je haalt vuur en vlam in huis!

An Ideaal voor warm voeten, s’ winters. Eerst mijn huisje afbouwen.

(Geluid van in de verte naderende trein. Jo omhelst zijn moeder.)

Jo Ik zal aan je denken, moeder.

An Denk aan de ondergaande zon.

Kat (Omhelst An.) Bedankt voor...alles.

(Jo en Kat nemen hun koffers en stappen in de richting van het station.)

An (Roept hen na.) Jo en... Kat...er niet te lang mee wachten, beloofd?

Jo en Kat (Draaien zich op, samen.) Waarmee?

An Met brieven schrijven...samen!

(Kat en Jo samen af. Aimé haastig op.)

Aimé Zijn ze al weg?

An Naar het station.

Aimé Ik heb geen afscheid kunnen nemen. Enkele telefoontjes...Ik ben mijn dochter kwijt.

An Het is nooit te laat.

Aimé De trein...

An Nog vijf minuten. Hij toeterde aan de onbewaakte overweg.

Aimé Dan kan ik nog...

An Je laatste kans, denk ik.

Aimé Heb je iets verteld?

An Moest ik iets vertellen? Ik heb geen geheimen voor mijn zoon. Zo zitten eenvoudige mensen niet in mekaar.

Aimé Ik moet nu dringend weg. Wat moet ik zeggen?

An Je moet helemaal niets zeggen. Iets doen.

Aimé Ik kom straks even langs.

An Straks niet en morgen niet.

Aimé Wanneer dan?

An Overmorgen. Dan kan ik een metser gebruiken. We zijn bijna van hoogte: je rug kan geen uitvlucht meer zijn.

Aimé Mijn dochter! (Al lopend naar het station, af.)

(An kijkt de lopende Aimé achterna, schudt het hoofd. Geluid van naderende trein. Bekijkt de kranten, deponeert ze in een mandje en stapt traag, nadenkend af.)

DOEK.